

Verksamhetsberättelse 2023

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

3	Institutets styrelse Publikationsnämnden Institutets personal Institutets stipendiater och forskare Lerici-stipendiater Svenska Rominstitutets Vänners stipendiater Stiftelsen Gihls storstipendium RJ gästforskare
4	INLEDNING
6	KURSER
7	Arkeologisk kurs vid Svenska Institutet i Rom Konstvetenskaplig fördjupningskurs vid Svenska Institutet i Rom
8	VETENSKAPLIGA PROJEKT Arkadisk klassicism i tidigt romerskt 1700-tal: konstnärerna i Nicola Pios "Le Vite" i deras samtid (2023) Etruscan Chamber Tombs (2023) Conceiving New Traditions and Influencing Collective Memory in Creating an Italian Identity in the Age of the Julio-Claudians (2022)
9	Unveiling the City: Multi-resolution Investigation on the Petrolo Plateau of Blera (2022) The Missing Link- Etruscan Settlement Dating Through Bridge Constructions in San Giovenale: Part II - Italy's Oldest Bridge Foundation (2022)
10	Konst och vetenskap. Mobilitet och kulturell transfer under Frihetstiden (2021) Body and Spirit of Victory. On the Multiform Conception of Victoria's Femininity in Roman Visual Culture (2020) Non-Marrying Men and the Lure of the Antique. Male Homosociability and the Cult of the Ancients in Eighteenth-Century Rome and Florence (2020)
11	Philipp von Stosch (1691-1757) and the Transformation of Eighteenth-Century Antiquarianism. Collecting, Visual Documentation, Study and Publication of Ancient Engraved Gems (2020) The Female Shape of Conquest. Visualising War, Victory and Dominion Through the Female Gender in Roman Art (2020) Epigraphic Collections in Rome and Forged Inscriptions between the Late 16 th Century and the First Half of the 17 th Century (2019)
12	"Rammassée avec une fatigue incroyable" The Museo Stochiano as a Key Site for Antiquarian Culture and the Radical Enlightenment in Early-Eighteenth-Century Italy (2019) Mötesplats Medelhavet - en forskningsplattform för digitaliserade arkeologiska samlingar och arkiv vid de svenska instituten i Athen, Rom och Istanbul (2019) Modernity and the Ancients. Winckelmann, Antiquarianism, and the Origins of Modern Archaeology and Art History (2019)

13	International Association Transhumance Trails & Rural Roads (TT&RR) (2018) Luni sul Mignone (2017) Spinning and Weaving Tools: Textile Technology at Etruscan Acquarossa and San Giovenale (2017)
14	Francavilla di Sicilia (2016) Det republikanska Forum Romanum (2016) Pompeji, Insula V 1 (2000) Villa Sambuco: a Small Farmstead in the San Giovenale Area (1990)
16	Zon 2 inom de italo-nordiska utgrävningarna på Ficana (1976) Acquarossa (1966) San Giovenale (1956) Vignale Archaeological and Aerial Project (2006-2023)
17	ÖVRIGA PROJEKT Utställningsfoton av fotograf Jan Mark (2023) Etruskernätverk (2019)
18	FÖRELÄSNINGAR, KONFERENSER, SEMINARIER, UTSTÄLLNINGAR M.M. På institutet Vid andra institutioner
19	Institutets forskningsseminarier
20	DEN VETENSKAPLIGA PERSONALENS PUBLIKATIONER, UNDERVISNING OCH EXTERNA UPPDRAG
21	Ulf R. Hansson Sabrina Norlander Eliasson Hampus Olsson
22	PUBLIKATIONER BIBLIOTEKET ADMINISTRATIONEN
23	PUBLIKATIONSNÄMNDEN VID DE SVENSKA INSTITUTEN I ROM OCH ATHEN
24	FÖRENINGEN SVENSKA ROMINSTITUTETS VÄNNER
25	STIFTELSEN FAMILJEN RAUSING
26	STIPENDIATERNAS REDOGÖRELSE
27	Joachim Seger (Arkeologi) Agnes Vendel (Filologi) Vincent Dumay (Arkitektur) Christopher Landstedt (Lerici-stipendiat) Antonios Pontoropoulos (Gihls storstipendium) Camilla Annerfeldt (Gihls storstipendium) Anna Blennow (RJ gästforskare)
28	
29	
30	
31	

INSTITUTETS STYRELSE

Ordinarie ledamöter
Göran Blomqvist, ordförande Johan Eriksson, vice ordförande Agneta Modig Tham, skattmästare Lovisa Brännstedt, sekreterare Kristian Göransson, Anna Hamberg, Christer Henriksén, Andreas Heymowski, Carina Rech, Joacim Seger

Suppleanter
Dominic Ingemark
Arja Karivieri

Revisorer
Martin Sjöberg, auktoriserad revisor BDO Maria Olofsson, Utbildningsdepartementet Katarina Nordqvist, suppleant Utbildningsdepartementet

Kansliet i Stockholm
Marika Freij

I Stockholm finns en gemensam kanslilokal för de fyra Medelhavsinstituten (Institutet i Athen, Istanbul och Rom samt Villa San Michele på Capri). Huvudansvarig kanslichef Marika Freij är anställd vid institutet i Rom och arbetsuppgifterna på Romkansliet är bland annat ekonomiredovisningen inklusive budget- och bokslutsarbete, kapitalförvaltning, projektuppföljning, arkivansvar, anställningsärenden för den utsända personalen samt övriga ekonomiärenden för fonder och tillhörande stiftelser.

Styrelsesammanträden
Under 2023 har ordinarie styrelsemöten genomförts på kansliet kombinerat med zoomdeltagande och extra sammanträden per capsulam: 22 februari, 19 april (extra), 25 april, 29 juni (extra), 19 september och 21 november.

PUBLIKATIONSNÄMNDEN vid de Svenska Institutet i Rom och Athen - www.ecsi.se

Henrik Gerding (ordförande), Kristina Björkstén Jerenius (skattmästare), Susanne Carlsson (sekreterare), Lewis Webb, Therese Emanuelsson-Paulsson, Gunnel Ekroth, Mikael Johansson, Christer Henriksén, Johan Eriksson, Julian Wareing, Ulf R. Hansson, Jenny Wallensten, Julia Habetzeder (redaktör).

INSTITUTETS PERSONAL

Direktör
FD Ulf R. Hansson
Vice direktör
Prof. Sabrina Norlander Eliasson
Forskarlektor
FD Hampus Olsson

Administratör
Linda Lindqvist
Ansvarig bibliotekarie
Dott.ssa Astrid Capoferro
Bibliotekarie
Dott.ssa Federica Lucci
Sekreterare:
Fanny Lind
Stefan Lopes

Vaktmästarpersonal
Enrico Tempera
Gianluca Dante

Lokalvårdare
Simonetta Graziosi
Myroslava Kulis
Veronica Lucerna
Alicja Gradecka (t.o.m. 12 maj)

INSTITUTETS STIPENDIATER OCH FORSKARE

Storstipendiater 2022-2023
Arkeologi: FM Joacim Seger
(*Imagines Clipeatae: Framing Memory in the Roman World*)

Filologi: MA Agnes Vendel (*Pointed Words - Shared Worlds? Hyperbaton and Common Frames of Reference in Cicero's Orations*)

Arkitektur: Arkitekt Vincent Dumay (*Ruins Anatomy*)

Storstipendiater 2023-2024
Arkeologi: FM Ellen Siljedahl (*Farmhouse, Townhouse and the Kitchen Sink*)

Konstvetenskap: FM Frida Sandström (*Konst-kritik som social kritik*)

FM Jessica Fröberg (*Transcultural Narrativity: Netherlandish Altarpieces in Sweden c. 1480-1525*)

LERICI STIPENDIATER

2022-2023
FD Christopher Landstedt (*Carl Fredrik Sundvalls studievistelse i Rom 1788-91*)

2023-2024
FM Daniel Leviathan (*Antik romersk arkitekturs påverkan på synagogearkitektur: Fredrik Wilhelm Scholander och inspirationen till Stockholms nya synagoga*)

SVENSKA ROMINSTITUTETS VÄNNERS STIPENDIATER

Det Stora stipendiet vid Svenska Institutet i Rom

2022-2023
FD Michael Frost (*Roman-Scandinavian Links in the Late Middle Ages*)

2023-2024
FM Sebastian Andersson (*Pantheonkomplexet*)

Stipendium till arkitekt Sven Axel Söderholms minne

2023-2024
Arkitekt Anna Runke (*Adaptive Reuse - anpassat återbruk av kulturhistoriska byggnader som en kulturell injektion*)

STIFTELSEN GIHLS STORSTIPENDIUM

FD Antonios Pontoropoulos (*Brev och representationer av kulturella identiteter i Alexanderromanen: senantika receptioner*)

PhD Camilla Annerfeldt (*The Unfinished Palaces of Rome*)

RJ GÄSTFORSKARE

Doc. Anna Blennow (*Vägarna genom det medeltida Rom*)

Inledning

Foto Stefan Lopes

Det gångna året har varit händelserikt på institutet. Vi är glädjande nog tillbaka på samma nivåer som före pandemin beträffande den pedagogiska, vetenskapliga och utåtriktade verksamheten. Antalet forskare som gästade institutet var något högre än väntat och institutet hade under terminstid full beläggning. De båda årliga tioveckorskurser på avancerad nivå i Arkeologi (Antikens kultur och samhällsliv) och Konstvetenskap gavs i vanlig ordning, och institutet befäste och flyttade under året fram sina positioner ytterligare nationellt och internationellt genom ett rikt programutbud och andra riktade insatser. Nya kontakter har knutits och strategiska samarbeten inletts. Arbetet inför institutets kommande hundraårsjubileum har också inletts. Institutet grundades vid ett sammanträde på Stockholms slott den 8 maj 1925 och verksamheten på plats i Rom inleddes i februari året därpå i en lägenhet på via del Boschetto i Rione Monti. Det vill vi fira med ett jubileumsår som sträcker sig över båda åren 2025 och 2026. Institutets egna storstipendiater samt externfinansierade stipendiater och gästforskare är välkomna tillskott till den vetenskapliga och pedagogiska verksamheten och bidrar väsentligt till den befintliga forskningsmiljöns bredd och dynamik. Institutets egna storstipendiater var under våren FM Joacim Seger i Arkeologi (Antikens kultur och samhällsliv), MA Agnes Vendel i Latin och Arkitekt Vincent Dumay i Arkitektur, och under hösten FM Ellen Siljedahl i Arkeologi och FM Frida Sandström i Konstvetenskap. Ingenjören C.M. Lericis stipendium vid institutet innehades under året av konstvetaren FD Christopher Landstedt. Rominstitutets Vänförenings storstipendiater var under våren religionsvetaren PhD Michael Frost och under hösten konstvetaren FM Sebastian Andersson. Storstipendiet ur Stiftelsen Gihls Fond vid Kungliga Vitterhetsakademien innehades under våren av historikern och konstvetaren PhD Camilla Annerfeldt och grecisten FD Antonios Pontoropoulos. Den sista av institutets tre gästforskare finansierade av Riksbankens Jubileumsfond genomfördes under året av doc. Anna Blennow, forskare i Latin.

Den utåtriktade vetenskapliga verksamheten fortsatte under året med konferenser, workshops, föreläsningar och forskarseminarier. I februari anordnade institutet den internationella tredagarskonferensen *All'Etrusca: The Discovery of Etruscan Material and Visual Culture in Early Modern and Modern Europe* i samarbete med École française de Rome, ETRU Museo Nazionale Etrusco di Villa Giulia och Istituto Nazionale di Studi Etruschi ed Italici. Konferensen samlade forskare från nio länder och fortsatte institutets långsiktiga tematiska satsning på etruskologi och förromersk arkeologi, inom vilka svenska forskare sedan länge befunnit sig i framkant. Satsningen har under året även inkluderat den internationella seminarieriet *Salotto Etrusco: Swedish Institute Seminars in Etruscology* som inleddes under hösten med fyra programpunkter. Serien erbjuder en permanent arena för forskningsutbyte inom det aktuella fältet och avses således fortsätta även under kommande år. En öppen föreläsning av forskaren Marjatta Nielsen om etruskiska kvinnors sociala nätverk hölls även inom ramen för satsningen. Vid sidan av institutets löpande seminarieverksamhet har de postdoktorala stipendiaterna Camilla Annerfeldt, Antonios Pontoropoulos och Christopher Landstedt hållit öppna föreläsningar om sin forskning under året, och SIRs storstipendiat i konstvetenskap, Frida Sandström, anordnade i november ett internationellt seminarium om den italienska konstkritikern Carla Lonzi (1931-1982). En rad större och mindre konferenser och workshops har vidare arrangerats på institutet, bland annat ARACHNE-nätverkets nionde internationella konferens *Gender, Identities and Social Structures in Greco-Roman Antiquity*, men även konferenser och workshops på teman som textspår av nordliga pilgrimer i Rom, kulturella kontakter mellan Italien och Cypern under antiken och förhistorisk tid, urbana studier, italienska arkitekter i Tirana under 1920-40-talen, samt miljöaspekter hos dramaförfattare från 1800-talet fram till idag.

I november medverkade institutet i den årliga

Sabrina Norlander
Eliasson ny Vice Direktör.
Foto Stefan Lopes

Nordiska lunchen.
Foto Stefan Lopes

nordiska kulturmånaden, *Novembre nordico*, som arrangeras av de nordiska instituten och ambassaderna samt Skandinaviska Föreningen i Rom. Institutet deltog med utställningen *She affects me, indeed*, som visade en serie målningar av den i Venedig bosatta svenska konstnären Sophie Westerlind samt filmen *What Has Left Since We Left* (2020) i regi av den italienske konstnären och regissören Giulio Squillacciotti. Temat för Westerlinds och Squillacciottis konstnärliga samarbete och för utställningen var Europa, relationer och vänskap, både på det transnationella politiska och personliga planet. Den venetianske konstkritikern Stefano Modu bidrog med en essä till utställningskatalogen.

Arbetet inom infrastrukturprojektet *Common Ground / Mötesplats Medelhavet*, som finansieras av Riksbankens Jubileumsfond 2019-24 och är en gemensam satsning av instituten i Rom, Athen och Istanbul, fortsatte under året. Projektet inventerar, digitaliserar, annoterar och tillgängliggör med open access de svenska medelhavsinstitutens omfattande arkeologiska arkiv och samlingar som dokumenterar hundra år av svensk arkeologisk aktivitet i Medelhavsregionen. Arbetet på plats i Rom slutfördes under våren och det digitaliserade materialet överfördes till ICT-konsulten Takin.solutions för bearbetning och integrering i Arches, som är en open source-plattform skapad för kulturarvsområdet. I juni anordnades ett inkluderande seminarium med projektets internationella referensgrupp. Vård var Museum Gustavianum vid Uppsala universitet. Den elektroniska resursen med namnet *Common Ground: Archives for Swedish Archaeology in the Mediterranean* kommer att lanseras i Sverige och internationellt under 2024. Staden Roms forskningsmiljöer inom humaniora är livaktiga och internationellt präglade genom närvaron av ett stort antal utländska akademier, institut och skolor. Institutet har fortsatt det löpande arbetet med att utvidga och fördjupa kontakter och samarbeten med italienska myndigheter, universitet och forskningsinstitutioner, och med de många utländska forskningsinstitutionerna. Utbyte och samverkan har skett både enskilt och inom ramen för samarbetsorgan som *Unione Internazionale degli Istituti di Archeologia, Storia e Storia dell'Arte in Roma* och *Associazione Internazionale di Archeologia Classica* (AIAC), där institutet är aktiv medlem av styrgrupperna, samt biblioteks nätverket *URBiS* som samlar 23 forskningsbibliotek i Rom. Särskilt

bör framhållas institutets nära kontakter med övriga nordiska institut i Rom samt med Skandinaviska Föreningen. Ett exempel är ovan nämnda initiativ med en nordisk kulturmånad, där instituten och ambassaderna samarbetar nära. Institutet står i kontakt med och samverkar regelbundet med Sveriges ambassader i Italien och vid Heliga Stolen. Under året arrangerade till exempel Sveriges ambassad vid Heliga Stolen i samarbete med Vatikanens Dicastero Sviluppo Umano Integrale, Stockholm Environment Institute (SEI) och institutet den internationella paneldebatten *Hope for the Earth, Hope for Humanity*, om ett samarbete inom miljö- och utveckling mellan Vatikanen och SEI. Evenemanget på institutet ingick i *Laudato Si*-veckan. Kontakterna och utbytet med systerinstitut i Athen och Istanbul har fortsatt och fördjupats under året. De tre direktörerna har fortsatt sina regelbundna kontakter och mötts både fysiskt och virtuellt. Den gemensamma webbplatsen medelhavsinstitutet.se, vilken togs i bruk under 2021 och länkar till respektive instituts webbplats, gör det enklare för potentiella användare och den breda allmänheten att hitta institutet och den information de söker. Samarbetet inom digitaliseringsprojektet *Common Ground/Mötesplats Medelhavet* har också fört instituten och deras forskare närmare varandra på flera plan. Under våren inleddes Athen- och Rominstitutens gemensamma föreläsningsserie *Bridges: Lectures of the Swedish Institutes at Athens and Rome*, som under året har presenterat tre föreläsningar i hybridformat. Serien, som är en långsiktig satsning, behandlar för instituten gemensam tematik inom den antika grekisk-romerska kulturfären, museer, kulturarv och kulturturism.

Institutets samverkan med svenska lärosäten har också fortsatt och vidareutvecklats under året. Här har det reformerade USI-nätverket, Universitet och Svenska Institut i samarbete för internationalisering, en viktig roll att spela. I februari stod institutet värd för en tredagarskonferens med nätverkets styrgrupp, i vilken institutet ingår. Besöket innefattade en rad studiebesök och möten med företrädare för lokala lärosäten och utländska forskningsinstitutioner. I oktober anordnade USI-nätverket två välbesökta webinarier för doktorander, forskare och lärare vid svenska universitet, där instituten i Athen, Istanbul och Rom presenterade sina verksamheter och resurser. Institutets årliga tioveckorskurser på avancerad nivå i Konstvetenskap och Arkeologi (Antikens kultur och samhällsliv) ges sedan

Foto Stefan Lopes

Hela personalen avtackar
Alicja Gradecka.
Foto Stefan Lopes

flera år tillbaka i nära samarbete med Stockholms och Göteborgs universitet, med vilka institutet sedan några år tillbaka har samarbetsavtal. Under året har institutet vidare tillsammans med Uppsala universitet medverkat i universitetsnätverken U4:s *Ancient World Winter School* och *ENLIGHTs Summer School*, vilka delvis var förlagda till institutet. I oktober stod institutet värd för den nordiska dekankonferensen för de humanistiska fakulteterna. Under året välkomnade institutet den nya vicedirektören tillika lektorn i Konstvetenskap, prof. Sabrina Norlander Eliasson, som tillträdde sin tjänst i januari månad. Institutet avtackade vidare sin mångåriga medarbetare, lokalvårdaren Alicja Gradecka, som avslutade sin tjänst under våren. Statens Fastighetsverk har fortsatt det löpande arbetet med att underhålla institutets byggnaden. Under året har muren vid entrétrappan förstärkts och renoveringsarbeten utförts i det

arkeologiska laboratoriet, personalrummet i källarplan, samt i gästlägenhet A1, också den i källarplan.

Inflation och en svag kronkurs har inverkat negativt på institutets verksamhet och begränsat våra utvecklingsmöjligheter under det gångna året. Utmaningarna framöver är betydande, men också möjligheterna. Som framgår av föreliggande verksamhetsberättelse, har institutet även under 2023 kunnat erbjuda ett rikt vetenskapligt och pedagogiskt utbud av hög kvalitet och med starkt internationella inslag genom flera strategiska samarbeten och riktade satsningar. Den bredd och säregna dynamik som skapas i en forskningsmiljö som institutets, som är i ständig förvandling och korsbefruktnings genom den mängd forskare, stipendiater och studenter som varje år vistas här under längre eller kortare tid, skapar unika förutsättningar för möten och samverkan över ämnes- och nationsgränserna. Institutet bygger vidare på nära ett sekel av spetskompetens, institutionell samverkan och internationellt nätverksbyggande till stor gagn för svensk humanistisk forskning och högre utbildning. Här ligger en betydande utvecklingspotential, och det är med stor tillförsikt som vi alla som arbetar på institutet ser fram emot nya spännande utmaningar, satsningar och samarbeten under kommande år.

Arrangörerna av konferensen *All'Etrusca. La scoperta della cultura materiale e visiva etrusca nell'Europa premoderna e moderna*, Christian Mazet, École française, och Ulf R. Hansson, SIR.
Foto Valentino Nizzo

| Ulf R. Hansson

grekiska kolonisationen i södra Italien. Landskap, arkeologiska platser och museer utanför Rom studeras under kortare och längre exkursioner. Förutom undervisning i Rom bestående av salsundervisning och stadsvandringar med museibesök, genomfördes två längre exkursioner till Etrurien respektive Kampanien och södra Italien, samt ett flertal kortare exkursioner till utgrävningsplatser i det antika Latium. Exkursionen till Etrurien var längre än vanligt detta år och omfattade såväl södra som norra delarna av det etruskiska kulturområdet. Förutom de för svensk arkeologi så viktiga platserna i södra Etrurien, som San Giovenale, Blera, San Giuliano och Acquarossa, besöktes bland annat också Tarquinia, Cerveteri, Norchia, Viterbo, Orvieto, Chiusi, Cortona, Siena, Florens, Volterra, Populonia, Vetulonia, Russellae och Vulci. I det antika Latium, med gränsande områden, genomfördes dagsutflykter till Alba Fucens (Abruzzo), Fortuna Primigenias helgedom i Praeneste (Palestrina), Hadrianus' villa i Tivoli och Ostia antica. Den längre exkursionen till södra Italien hade temata *Magna Graecia* och Kampanien. Under denna exkursion betades först det grekiska kulturområdet av med besök i Cumae, Paestum, Heraclea, Metaponto och Taranto. Därefter besöktes Baiae, Pozzuoli, Neapel, Pompeji, Villa San Marco i Stabia, Villa Poppaea i Oplontis och slutligen Herculaneum.

| Hampus Olsson

KONSTVETENSKAPLIG FÖRDJUPNINGSKURS VID SVENSKA INSTITUTET I ROM

Stockholms universitet, KV6000, 15 hp, avancerad nivå, helfart (100%), 3 september - 4 november.

Ansvarig lärare: Sabrina Norlander Eliasson

Övriga lärare: Hampus Olsson, Olof Brandt, Christopher Landstedt, Marco Cardinali.

Deltagare: Charlotte Mårland, Jerlik Hupke, Adèle Askelöf, Otto Ruin, Vendela Haviland, Maria Forsblad Gimrud.

AKS-kursen -
Studenterna på
utflykt till Paestum.
Foto Hampus Olsson

Konstvetenskapliga kursen -
Kursdeltagarna på Villa Farnesina.
Foto: Sabrina Norlander Eliasson

Kursen ger en fördjupad och forskningsföberedande kunskap om bildkonst, arkitektur och stadsplanering i Rom från Antiken och fram till 1900-talets andra hälft. En rad nyckelmonument studeras utifrån ett kontextuellt perspektiv där politiska, religionshistoriska, materiella och ekonomiska förutsättningar diskuteras. Till detta tillkommer beställarnas och utövarnas respektive roller och dessas förändring över seklen. Receptionshistoria och den konstvetenskapliga disciplinens framväxt och utveckling speglas likaså. Ett viktigt syfte med kursen är att träna studenterna i att tillämpa adekvat konstvetenskaplig terminologi samt aktivt ta ställning till de källmaterial de kommer i kontakt med under kursens gång. Undervisningen bedrivs inför monument, platser och konstverk, via föreläsningar, seminarier på institutet samt självstudier. Hösten 2023 företogs en kortare exkursion till Siena och Florens med syftet att kartlägga de senmedeltida konstyttringar och ungrenässansens förtecken som senare kom att spela en väsentlig roll för det romerska konstlivet från år 1400. Dagsexkursioner utgick också till Tivoli, Hadrianus' villa, Subiaco, Bagnaia och Caprarola. Studenterna examinerades via självständiga presentationer *in situ*, genom deltagande i och redovisning av grupparbete samt en skriftlig inlämningsuppgift som muntligt presenterades vid ett avslutande seminarium på institutet. Tema för årets skriftliga inlämningsuppgift var *Klassicism i 1600- och 1700-talens bildkonst*. Glädjande nog valde två studenter att hörsamma inbjudan till att delta i forskningsnätverket *Arcadian classicism in early eighteenth-century Rome: the artists of Nicola Pio's "Le Vite di Pittori Scultori et Architetti" in context*. En avslutande kommentar måste beröra den tunga masstrism som med full kraft drabbat Italien efter pandemin. Den försvårar avsevärt kursens logistik och inverkar menligt på undervisningens kvalitet. Att möta upp detta problem är en viktig uppgift för framtiden.

| Sabrina Norlander Eliasson

Kurser

ARKEOLOGISK KURS VID SVENSKA INSTITUTET I ROM

Svenska Institutet i Rom och Göteborgs universitet, AN2076, 15 hp, avancerad nivå, helfart (100%), 24 mars - 1 juni 2023. Ansvarig lärare: Ulf R. Hansson. Huvudsaklig lärare: Hampus Olsson. Övriga lärare: Sabrina Norlander Eliasson, Joacim Seger, Lena Larsson Lovén, Olof Brandt, Cecilia Olovsson.

Deltagare: Caroline Elisabeth Fisker, Alessia Jaconelli, Evelina Bäck, Svante Hellberg, Matilda Engbe, Moa Hansson. Kursen ger fördjupade insikter i de förromerska och romerska kulturerna i det italienska området genom studier av materiell och visuell kultur, utgrävningsplatser, arkitektur, monument och museisamlingar. Huvudvikten läggs vid studiet av den romerska kulturen men även tidigare kulturyttringar i området studeras, som exempelvis den etruskiska kulturen i Mellanitalien och den

Vetenskapliga projekt

ARKADISK KLASSICISM I TIDIGT ROMERSKT 1700-TAL: KONSTNÄRERNA I NICOLA PIOS "LE VITE" I DERAS SAMTID (2023)

(2023 - 2025, Riksbankens Jubileumsfond)

Förvaltare: Svenska Institutet i Rom

Den romerske antikvarien Nicola Pios konstnärbiografier skrevs under 1720-talet, men publicerades aldrig under dennes livstid. Manuskriptet bevaras i Vatikanbibliotekets arkiv och gavs ut okommenterat 1977. Pios samling av tecknade konstnärssporträtt, avsedda som illustrationer för boken, såldes efter dennes död. En del av dessa kom sedermera i den svenske greven och diplomaten Carl Gustav Tessins ägo och förvaras idag i Nationalmuseum i Stocholm. Andra delar av Pios samling förvaras i Istituto Centrale per la Grafica i Rom. Tidigare forskning kring Pio, hans text och de tecknade konstnärssporträtten är osystematisk. Några av konstnärerna har studerats på senare tid, men det saknas kunskap om deras kontext, dvs de konstnärliga förutsättningarna och teoretiska diskussionerna i det tidiga 1700-talets Rom. En viktig aktör var den litterära arkadiska akademien där såväl konstnärer som beställare ofta ingick. Akademien drev en tydlig litterär estetik som också inbegrep bildkonst och arkitektur. Detta internationella initieringsprojekt inventerar samlingen av porträtt, analyserar forskningsläge kring Pios text och kopplingar till den arkadiska akademien. Syftet är att planera ett större forskningsprojekt som ska undersöka vilken roll Pios konstnärers aktivitet och nätverk fick i etablerandet av den arkadiska visuella estetik som kom att dominera 1700-talets Rom.

Samarbetspartners i projektet är Nationalmuseum (Stockholm), Istituto Centrale per la Grafica (Rom), Accademia dell'Arcadia (Rom), Università Roma Tre (Rom) och Södertörns Högskola (Stockholm).

| Sabrina Norlander Eliasson

ETRUSCAN CHAMBER TOMBS (2023)

Göteborgs Forskningsinfrastruktur för Digital Humaniora (GRIDH) har under 2023 tillsammans med Svenska Institutet i Rom utvecklat en datamodell och ett publikt gränssnitt specifikt inriktade på rums-temporala visualiseringar av etruskiska kammargravar. Genom portalen *Etruscan Chamber Tombs* kan forskare och studenter visa, utföra mätningar på och utvärdera 3D-skanningar av gravar, bläddra och filtrera visuella gallerier av fotografier samt gruppera och sortera dokumentation efter datum eller typ. Gränssnittet är arrangerat som en serie distinkta och sammanlänkade vyer som utifrån en karta låter användaren interagera med materialet i olika skalor och abstraktionsnivåer.

För att komplettera den datainsamling som gjordes 2016-2018

skannade jag tillsammans med Hampus Olsson nio kammargravar i början av juni. Detta följdes under hösten upp av en två veckors vistelse på Svenska institutet i Rom där målet var att färdigställa en första version av portalen.

Portalen visades upp på ett arbetsseminarium på Svenska institutet den 24 oktober. I denna första version går det att utforska datan från Fredrik Tobin-Dodds avhandling *The Chamber Tombs of San Giovenale*. Målet är att successivt utöka portalen med fler dataset kopplade till etruskiska kammargravar och skapa en knypunkt för den här typen av data både för publicering och utforskning: genom de öppna API:er som portalen publicerar kan datan hämtas och användas även av angränsande projekt. Portalen väntas vidareutvecklas under 2024 och lanseras brett genom ett event organiserat av Svenska Institutet i Rom, för att därefter användas inom institutets kursverksamhet.

| Jonathan Westin

CONCEIVING NEW TRADITIONS AND INFLUENCING COLLECTIVE MEMORY IN CREATING AN ITALIAN IDENTITY IN THE AGE OF THE JULIO-CLAUDIANS (2022)

Fenomen och traditioner som vi idag tar för givna som något sedan gammalt hävdvunnet och ursprungligt, har i själva verket ofta inte alls så lång historia, ibland är de till och med påhittade. Bland svenska traditioner kan nämnas Luciafirandet, som i modern tappning slog igenom i slutet av 1800-talet, men som av gemene man omhuldas som något forntida och ursprungligt. Midsommarfirandet, vars ursprung visserligen står att finna i en förkristen högtid men som vi egentligen vet väldigt lite om, har efter Nordens kristnande varit föremål för integreringsförsök med den kristna kalendern i form av assimilering med

Hampus Olsson i grav 91, Ponton Paoletto, San Giovenale

Johannes Döparen, något som har varit än mer framgångsrikt i Danmark och Norge (Sankt Hans). Trots att det moderna midsommarfirandet har mer med Johannes Döparens dag att göra än något annat, tror många svenskar sig veta att de firar en ålderdomlig, hednisk högtid. Fenomenet att skriva om traditioner och fylla dem med nytt innehåll är dock mycket gammalt.

Kejsar Augustus strävade efter att återuppliva gammalromerska dygder, seder och bruk, men också efter att skapa ett enat Italien. Efter bundsförvantkriget mellan Rom och dess allierade folk på halvön (91-87 f.Kr.) verkar det ha blivit viktigare att särskilja Italien från provinserna än att hävda de olika italienska folkgruppernas identitet gentemot varandra. Från Augustus' påstående att hela Italien svor honom trohet kommer det moderna begreppet *Tota Italia*. Rom skapade på sätt och vis ett enat Italien, dock ett Italien styrt av Rom.

Haruspices, till ursprunget etruskiska präster, blev med tiden en institutionaliserad del av den romerska statsreligionen och en *ordo* om sextio medlemmar instiftades under tidig kejsartid. Syftet här är att studera en grupp i samhället som fallstudie; dessa *haruspices*' del i Augustus' tanke om *Tota Italia* samt förhållandet mellan italiisk identitet och romersk politik, för att bättre förstå Augustus' ambitioner att skapa en italiisk-romersk identitet. Inom ramarna för *Tota Italia*-politiken hamnar också Augustus' och de efterföljande julio-claudiska kejsarnas förhållande till religiösa ordnar i allmänhet. På vilka sätt utnyttjade och använde sig kejsarna av de religiösa ordnarna för att främja vissa syften? Det teoretiska utgångsläget har hämtats från sociologin och utgår främst från tankar om det kollektiva minnet. En grups förmåga att minnas kan utnyttjas och manipuleras av exempelvis en statsmakt för att främja vissa syften. Nya kulturyttringar kan bakas in av statsmakten i befintliga, men för att på ett tillfredsställande sätt lyckas med detta måste samhället övertyga sina medlemmar om att de redan bär dessa inom sig, i varje fall delvis, eller till och med att de kommer att återskapa en företeelse som fallit i glömska för länge sedan. I Roms fall, där *mos maiorum*, förfädernas sed, spelade en sådan extremt stor roll, förefaller detta än viktigare. Olsson avser att i ett första läge skriva en artikel på ämnet, men målet är att studien småningom ska mynna ut i en monografi.

| Hampus Olsson

UNVEILING THE CITY: MULTI-RESOLUTION INVESTIGATION ON THE PETROLO PLATEAU OF BLERA (2022)

Den etruskiska staden Blera har en lång tradition av svensk arkeologisk forskning. Alltsedan de svenska utgrävningarna på San Giovenale och Luni sul Mignone startade på 1950-talet har svenska antikvetare återkommande besökt och studerat platserna och landskapet kring Blera. Staden ligger ca 55 km norr om Rom och anses traditionellt ha grundats i slutet av 700-talet f.Kr. Till skillnad från många andra antika städer i dess närhet har Blera aldrig övergivits och staden har behållit sitt antika namn i mer än 2 500 år. Blera överlevde in i den romerska perioden och fick status som *municipium* efter bundsförvantkriget, (91-87 f.Kr.). Under senantiken upphöjdes Blera till stiftstad och förblev det fram till 1000-talet.

Platån *Petrolo*, belägen nordväst om den medeltida stadskärnan, var platsen för den etruskiska och senare romerska staden, men någon gång under tidig medeltid flyttade bosättningen söderut. Idag används *Petrolo* för småskaligt jordbruk. Projektet avser att studera Bleras stadsplatå och kringliggande landskap genom en kombination av icke-invasiva digitala metoder som geofysik, LIDAR-skanning och SLAM-teknik. Blera är ett unikt och synnerligen passande studieobjekt eftersom staden kan uppvisa en mer eller obruten tidslinje alltsedan dess grundläggning som etruskisk stad på 700-talet f.Kr. upp till idag, även om staden har "flyttat på sig" från den antika stadsplatån och en bit söderut. Projektets syfte är att ge en fördjupad förståelse för etruskiska mindre orters struktur och organisation och hur dessa påverkades av den senare romerska expansionen över Italien. Vidare avses att kartlägga och definiera olika bebyggelsefaser på stadsplatån, från Villanova-perioden till den tidiga medeltiden, samt när och varför stadskärnan rörde sig söderut. Projektet involverar forskare från Lunds universitet

verksamma vid institutionen för arkeologi och antikens historia, DARKLab och HumLab, Istanbuls universitet samt CNR-ISPC (Consiglio Nazionale delle Ricerche) och finansieras med stöd från Kungliga Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien, genom Stiftelsen Enboms donationsfond och Augustus Lerstens stipendium. En första rekognoscering genomfördes i februari 2023 med uppföljning och ytterligare rekognoscering i juli 2023. En geofysisk pilotundersökning av utvalda lottor genomfördes med GPR och EM i september 2023.

| Hampus Olsson

THE MISSING LINK- ETRUSCAN SETTLEMENT DATING THROUGH BRIDGE CONSTRUCTIONS IN SAN GIOVENALE: PART II - ITALY'S OLDEST BRIDGE FOUNDATION (2022)

The 2022 study in San Giovenale, has already achieved results beyond expectation, both in respect of settlement dating and

bridge construction. Through the funding received from Fondazione Famiglia Rausing for the field study in May 2022, the project was able to locate and document the oldest traces of a bridge construction found to date in Italy. The wooden bridge that spanned over the Dogana between the Casale Vignale necropolis and the Etruscan settlement on the Spina, is well over 25 meters long and of invaluable knowledge for the study of early Etruscan architecture and building technology. Through the ancient literature, *Pons Sublicius* in Rome, has been considered the oldest bridge to date in Italy (ca. 640 BC). Unfortunately, it lacks direct physical evidence which makes the conditions in San Giovenale unique.

In 2023, the current project initiated a collaboration with Prof. Roberto Crocetti at KTH in Stockholm, Department of Civil and Architectural Engineering. This partnership is important in order to establish the bridge's possible construction and appearance, aside from calculating the bearing capacity for transports. This is related to the hypothesis that the bridge was not only a convenient link to the settlement, but vital for transporting loads for larger building activities. The project has been consulting the library at the Swedish Institute during one week in November for the supplementary additions to the *Opuscula* article.

| Yvonne Backe Forsberg & Richard Holmgren

KONST OCH VETENSKAP. MOBILITET OCH KULTURELL TRANSFER UNDER FRIHETSTIDEN (2021)

(2021 - 2025, Vetenskapsrådet)

Förvaltare: Stockholms universitet

Efter stormaktstidens slut förändrades det svenska samhällets politiska utgångspunkter under en period som har kommit att kallas för Frihetstiden (1718 - 1772). Under den här perioden försvagades inte bara kungens makt utan även den hovkultur som traditionellt försett konstnärer med uppdrag. Konstnärerna behövde nu hitta nya uppdrag och uppdragsgivare inom och utom Sverige. Denna form av migration mellan länder resulterade i en omfattande kulturell transfer gällande konstnärlig praktik, mellan det kontinentala Europa och Sverige. Forskningsprojektets centrala syfte är att studera hur konstnärers mobilitet ledde till överföring av konstnärliga material, tekniker och praktiker från europeiska miljöer till Sverige och hur dessa omformulerades för att passa svenska förhållanden. Det komplexa fenomenet med kulturell transfer under Frihetstiden, kopplat till konstnärlig praktik, har inte studerats systematiskt i tidigare konstvetenskaplig forskning och kräver en bred tvärvetenskaplig ansats i relation till naturvetenskaplig metod i såväl historiskt som samtida hänseende. Projektet kombinerar vetenskapliga metoder från både humaniora och naturvetenskap. Tekniska undersökningar av konstverk med multispektrala och icke-destruktiva metoder är ett exempel på det sistnämnda.

Samarbetspartners i projektet är Nationalmuseum (Stockholm), Riddarhuset (Stockholm) och Emmebi Diagnostica Artistica (Rom).

| Sabrina Norlander Eliasson

BODY AND SPIRIT OF VICTORY. ON THE MULTIFORM CONCEPTION OF VICTORIA'S FEMININITY IN ROMAN VISUAL CULTURE (2020)

Projektet utforskar den komplexa framställningen av segergudinnan Victorias femininitet i den romerska kejsartidens bildkonst. Victoria hörde till den romerska gudaskarans mest avbildade, mångfunktionella och livaktiga medlemmar. Den sinnebildliga och allra mest utbredda bilden av henne var en dynamisk ung kvinna som i med utbredda vingar och vindsvept tunika rörde sig i och mellan gudarnas himmel och människornas jord, men denna jungfruliga segergudinnas arketyp var långt ifrån allenarådande: Victoria kunde framställas som en pre-pubertal flicka, en lättklädd nymf, en bevingad Venus, Fortuna eller Tellus, en maskulin amazon, en androgyn segerängel, osv. Victorias femininitet kunde alltså "omförhandlas" för att med själva den fysiska kvinnokroppen som uttrycksmedel förmedla olika symboliska innebörder av seger i olika historiska, politiska, religiösa och sociala sammanhang. Projektet skiftar fokus från det typiska och allmängligt till det olikartade och specifika i den romerska segergudinnans visuella framställning, och analyserar hur en gudinnas kvinnokön kunde göras till exponent för en rad centrala begrepp inom romersk segerideologi och guds- och världsuppfattning över tid, rum, och mellan polyteism och kristendom. Under det gångna året har arbetet med en vetenskaplig artikel (titel som ovan) inom projektet fortskridit som planerat, och ett komplett manus föreligger.

| Cecilia Olovsson

NON-MARRYING MEN AND THE LURE OF THE ANTIQUE. MALE HOMOSOCIABILITY AND THE CULT OF THE ANCIENTS IN EIGHTEENTH-CENTURY ROME AND FLORENCE (2020)

I projektet undersöks manlig homosocial kultur inom huvudsakligen två antikvariska kluster vars medlemmar var verksamma i 1700-talets Rom och Florens, där de på olika vis kom att bli instrumentala i tidens antikstudium och vidare antikreception i hela det europeiska områ-

Pier Leone Ghezzi, *Il migliori antiquarij di Roma, 1725* ©Albertina Wien

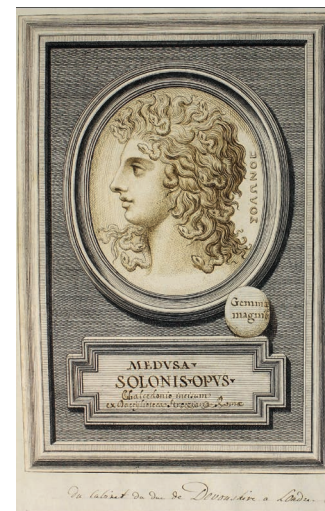
det. Materialinsamling och analysarbete slutfördes under hösten 2022, och det gångna året har ägnats åt textproduktion. Resultat har tidigare presenterats på föreläsningar i Los Angeles och London, samt på konferensen "Non con l'autorità ma col far vedere le cose": *Identità e rappresentazioni nel Settecento* (SIR 7 dec. 2022). Projektet kommer att publiceras i en internationell samlingsvolym som utkommer på förlaget Viella under 2024.

| Ulf R. Hansson

PHILIPP VON STOSCH (1691-1757) AND THE TRANSFORMATION OF EIGHTEENTH-CENTURY ANTIQUARIANISM. COLLECTING, VISUAL DOCUMENTATION, STUDY AND PUBLICATION OF ANCIENT ENGRAVED GEMS (2020)

Projektet, som är finansierat av ett Science Center Poland OPUS grant 2020-2024, är ett samarbete mellan undertecknad och forskare vid universiteten i Krakow, Tübingen och Lille. Det syftar till att dokumentera, analysera och kontextualisera ett av det tidigmoderna antikstudiets mera ambitiösa men ofullbordade bokprojekt: antikvariern och samlaren Philipp von Stoschs systematiska undersökning av all

känd bevarad grekisk, etruskisk och romersk glyptik (graverade gemmer och sigill). Stoschs inventeringsarbete i olika europeiska glyptiksamlingar genererade under perioden 1715-57 flera tusen teckningar av gemmer som han beställde av välkända italienska, tyska och franska konstnärer. Avsikten var att producera ett fullt illustrerat corpusverk, av vilket dock endast den första volymen utkom: *Antiquae Gemmae Caelatae*, Amsterdam 1724). Volymen räknas idag till den tidiga antikforskningens pionjärverk,

Girolamo Odam, *Medusa* ©National Museum Krakow. Foto: Pawel Golyzniak

en vetenskaplig materialpublikation i modern mening. Cirka 5 000 opublicerade originalteckningar från Stoschs corpusarbete har identifierats i europeiska och nordamerikanska samlingar. Den resulterande publikationen, ett flerbandsverk bestående av en resonerande katalog och kontextuell studie, ges ut av De Gruyter Brill under 2024, då det är 300 år sedan Stoschs bok utkom.

| Ulf R. Hansson

THE FEMALE SHAPE OF CONQUEST. VISUALISING WAR, VICTORY AND DOMINION THROUGH THE FEMALE GENDER IN ROMAN ART (2020)

Paraplyprojektet syftar till att undersöka hur kvinnogestalter - gudinnor, personifikationer av kvalitéer/dygder, städer, territorier och etniciteter, mänskliga representanter för olika folk - användes för att illustrera den romerska världerövringens drivkrafter och ideala resultat i den romerska kejsarti-

dens bildkonst (ca 27 f Kr - 600 e Kr), och utifrån detta hittills endast fläckvis beforskade källmaterial bidra till att utöka och nyansera vår kunskap kring synen på kvinnors natur och funktioner i den romerska världsordning som grundades på krigisk erövring. Med utgångspunkt från ett representativt urval av romerska triumfmonument och andra bildverk på segerns tema undersöker projektet, i tre artikelstudier, hur romerska uppfattningar om kvinnor och kvinnlighet omsattes i ett meningsfullt och sammanhängande bildspråk för propagandand av seger och världsmakt, och vad den romerska triumfalikonografins kvinnoframställningar kan säga oss om de egenskaper och agenser som tillskrevs kvinnligt kön bortom den romerska kvinnans avgränsade värld - vars normer och ideal avspeglades inom den civila och 'privata' konsten - och om kvinnans plats i romersk idévärld i stort. Under 2023 har Cecilia Olovsson fortsatt arbetet med materialsammanställning och beredandet av två påbörjade artikelstudier, den ena med inriktning på fundamentala skillnader i den visuella framställningen av stadsgudinnorna Roma och Constantinopolis i senantik tid (*Roma of imperial might, Constantinopolis of palatial splendour: the city-goddesses of Rome and New Rome, and dichotomies of the divine female, in the art of the Late Empire*), den andra med inriktning på sexuellt gestaltade korrespondenser och kontraster mellan romerska stadsgudinnor respektive personifikationer av folk, nationer och provinser i visualiserandet av erövring, pacifiering, civilisering och imperium inom romersk triumfalikonografi (*Fortunes and Misfortunes of Roman conquest, or the Female conquered and civilised: new aspects on personifications of cities, territories and peoples in the triumphal imagery of the Roman Empire*).

| Cecilia Olovsson

EPIGRAPHIC COLLECTIONS IN ROME AND FORGED INSCRIPTIONS BETWEEN THE LATE 16TH CENTURY AND THE FIRST HALF OF THE 17TH CENTURY (2019)

Projektet, finansierat av Fondazione Famiglia Rausing, undersöker mindre samlingar av antika inskrifter i Rom mellan slutet av 1500-talet och första hälften av 1600-talet. Forskningen om familjen Savonanzi, deras trädgård och antiksamling i Trastevere har resulterat i en artikel, publicerad under 2023, och i en monografisk volym, utgiven av Centro di Studi sulla Cultura e l'Immagine di Roma, som kommer att tryckas i början av 2024: - A. Capoferro, "I falsi epigrafici della collezione Savonanzi", i M.L. Caldelli (a cura di), *Falsi e falsari nell'epoca di Internet: false testimonianze. Copie, contraffazioni, manipolazioni e abusi del documento epigrafico antico. Atti del convegno conclusivo PRIN 2015, Roma 22-23 aprile 2022* (Studi miscelanei, 42), Roma, L'Erma di Bretschneider, 2023, 23-32.

- A. Capoferro, «In Trastevere nel giardinetto lungo il fiume». *La collezione di antichità Savonanzi De Vecchi nella Roma del Seicento* (Roma. Storia, cultura, immagine), Roma, Gangemi Editore, 2024. Undertecknad deltog i en konferens organiserad av Parco Archeologico del Colosseo (Convegno internazionale di studi "Né spelunca o caverna è fra gli sassi..." *Ninfei antichi e moderni a Roma e nel Lazio. Archeologia e fortuna di uno spazio*

Personalen på SIR följer Astrids föreläsning på distans.
Foto Stefan Lopes

polisemico. Curia Iulia, 13-15 dicembre 2023, a cura di A. Russo, R. Alteri, A. De Cristofaro) med ett föredrag om Savonanzi trädgårdens utsmyckning:

- A. Capoferro, *Il giardino di delizia dei Savonanzi nella Roma del Seicento*.

| Astrid Capoferro

“RAMMASSÉE AVEC UNE FATIGUE INCROYABLE” THE MUSEO STOCHIANO AS A KEY SITE FOR ANTIQUARIAN CULTURE AND THE RADICAL ENLIGHTENMENT IN EARLY-EIGHTEENTH-CENTURY ITALY (2019)

Detta bokprojekt behandlar den exiltyske antikvarien och samlaren Philipp von Stoschs (1691-1757) vetenskapliga verksamhet i Rom och Florens under 1700-talets första hälft. Det antikvariska ”oraklet” Stosch var ett ledande namn i den transnationella lärda republiken. Hans hem och bibliotek i Rom och senare Florens kom att bli en centralpunkt för antikvarisk kultur och den radikala upplysningen i Italien. Merparten av Stoschs omfattande korrespondens med *studiosi* och samlare över hela Europa har förblivit opublicerad och han har också efterlämnat ett mycket rikt och till stora delar obeforskat arkivmaterial som utgör en viktig pusselbit i rekonstruktionen av tidens kunskapsproduktion. Projektarbetets mål är en monografi (Yale UP) som i några tematiska kapitel belyser Stoschs väsentliga bidrag till antikvarismens, proto-arkeologins, samlandets och lärdomens historia. Delar av projektarbetet presenterades på FIDEM-kongressen i Florens (13 okt.) samt i ett populärvetenskapligt föredrag för Rominstitutets Vänförening, Västsvenska avdelningen (27 mars).

| Ulf R. Hansson

MÖTESPLATS MEDELHAVET - EN FORSKNINGSPLATTFORM FÖR DIGITALISERADE ARKEOLOGISKA SAMLINGAR OCH ARKIV VID DE SVENSKA INSTITUTEN I ATHEN, ROM OCH ISTANBUL (2019)

Projektet för en gemensam digital plattform för svensk arkeologisk forskning är ett samarbete mellan Sveriges tre medelhavsinstitut och finansieras av Riksbankens Jubileumsfond.

Genom ett extensivt arbete med registrering, inventering och digitalisering av institutens arkiv och samlingar, ämnar projektet skapa en vetenskaplig resurs där olika typer av material från svenska utgrävningar i Grekland, Italien och Turkiet tillgängliggörs online för en internationell publik. För Rominstitutets del har arbetet fokuserat på utgrävningarna i Etrurien under 1950-70-talen.

Under 2023 deltog ett flertal personer i arbetet på olika sätt. Projektet leddes av institutets direktör Ulf R. Hansson och arbetet koordinerades, planerades och utfördes av Gaia Alysias, Cajsa Olausson och Hampus Olsson. Projektmedarbetarna deltog i det återstående registreringsarbetet och redigeringen av metadata.

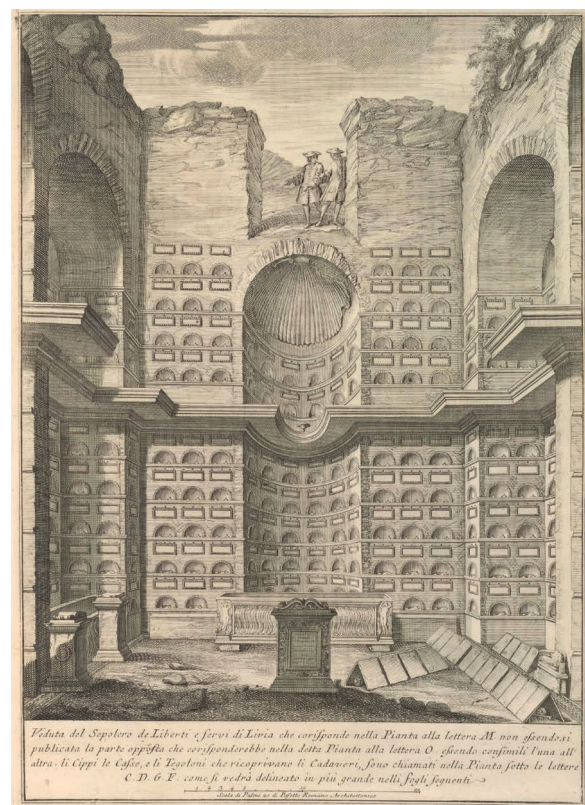
Arbetet i Rom avslutades tidigt under året och de digitaliserade filerna överlämnades i februari till kontrakterade ICT-konsulten Takin.solutions, för bearbetning och uppladdning på den digitala plattformen Arches. Under sensvåren 2024 förväntas plattformen - och därmed det digitaliserade materialet - att lanseras och bli tillgängligt för allmänheten. Efter lansering återstår integrering av annoteringsdata till plattformen.

| Gaia Alysias

MODERNITY AND THE ANCIENTS. WINCKELMANN, ANTIQUARIANISM, AND THE ORIGINS OF MODERN ARCHAEOLOGY AND ART HISTORY (2019)

Paraplyprojektet *Modernity and the Ancients* syftar till att i fem delstudier undersöka överlappningen mellan antikvarismen och proto-arkeologin (den moderna arke-

Columbarium för Augustus och Livias frigivna.
Illustration av Pier Leone Ghezzi 1731

ologins framväxt) inom studiet av de antika grekisk-romerska kulturerna under det långa 1700-talet med särskilt fokus på förändringar i förhållningssättet till bevarad materiell och visuell kultur. Delstudierna berör områden som samlande och samlingar, antikvarisk interaktion (korrespondens, nätverk, lärda sällskap, samverkan), protoarkeologisk fältverksamhet, visuell dokumentation och materialpublicering, samt teori- och metodologiska ansatser. Under året avslutades kvarvarande materialinsamling och analysarbete inom projektets samtliga delstudier och textproduktionen inleddes. Projektarbetet kommer att redovisas i en monografi, men har redan resulterat i flera artiklar i samlingsvolymen samt populärvetenskapliga föredrag och publikationer. Under året presenterades delar av projektet vid seminarier på La Sapienza Università di Roma och University of Dallas Rome Campus.

| Ulf R. Hansson

INTERNATIONAL ASSOCIATION TRANSHUMANCE TRAILS & RURAL ROADS (TT&RR) (2018)

Projektet *Transhumance Trails and Rural Roads*, TTRR.EU (www.ttrr.eu) blev under året certifierat av Europarådet som *Cultural*

Den protoetruskiska staden Verucchio.
Foto: Barbro Santillo Frizell

Route, vilket innebar en ny fas i arbetet. Under-tecknad kvarstår som Vice President och arbetar huvudsakligen med forskningsinriktade insatser inom projektet. En artikel med den preliminära titeln “*Alla ricerca della transumanza etrusca. Aprocci e metod*” är påbörjad och skall ingå i en större tvärvetenskaplig publikation som redigeras av en av medlemmarna i projektet, Carlo Valorani, arkitekt och professor i urbanistik och landskapsplanering vid l’Università La Sapienza, Rom. Undertecknad kommer

att bidra med ovan nämnda text samt med vetenskaplig granskning av volymen i valda delar.

| Barbro Santillo Frizell

LUNI SUL MIGNONE (2017)

(Vol. I, Fasc. 3 - Luni/Tre Erci. Vol. I, Fasc. 2).

Under 2023 har inget projektarbete bedrivits på Rominstitutet utan all verksamhet har skett i Sverige men i reducerad omfattning på grund av oplanerade händelser som påverkat mitt arbete.

| Johnny R. Bengtsson

SPINNING AND WEAVING TOOLS: TEXTILE TECHNOLOGY AT ETRUSCAN ACQUAROSSA AND SAN GIOVENALE (2017)

Eftersom organiskt material kräver en optimal miljö för att bevaras, har tyg oftast gått förlorat i den arkeologiska kontexten. Klädesplagg och tyg utgör dock en fundamental del i materiell kultur. Verktygen som använts i tillverkningen erbjuder därför en värdefull möjlighet att, på basis av experimentell arkeologi, inom en viss ram, uppskatta vad för sorts tyg som producerats vid varje enskild arkeologisk plats (se vidare L. Mårtensson *et al.* 2005-2006, *Technical Report. Experimental Archaeology Part 1*, Centre for Textile Research, Univ. of Copenhagen).

Projektet fokuserar på textilverktyg från utgrävningar vid Acquarossa (AR) och San Giovenale (SG), utförda av Svenska institutet i Rom (SIR) tillsammans med *Soprintendenza dell'Etruria Meridionale* under 1950 -1970 talen, i syfte att nå ökad kunskap om etruskisk textilteknologi.

Arbetet med katalogisering av de ca 850 textilverktygen, dvs. vävtyngder, trådrullar (*rocchetti*) och sländtrissor har avslutats. Under arbetets gång i magasinerna påträffades även ett fragment av en distansbricka (eng. *spacer*, ital. *distanziatore*) i ben, vilket tillsammans med de många *rocchetti* kan tyda på att brickvävning förekom, en metod som användes framförallt till att väva bårder, av vilka klädfynden från Verucchio daterade till 700-talet f Kr. utgör ett praktexempel (se L. Raeder Knudsen 2012, “Case Study: the Tablet-woven Borders of Verucchio”, in M. Gleba and U. Mannering (eds), *Textiles and Textile Production from Prehistory to AD 400*, Oxford, 254-263)

Under 2023 företogs två forskningsvistelser vid SIR, april-maj och november-december, för genomgång av den omfattande grävningsdokumentationen. I syfte att finna paralleller till materialet

Exempel på textil verktyg från AR och SG © H. Landenius Enegren och SIR.

Exempel på textil verktyg från AR och SG © H. Landenius Enegren och SIR.

från AR och SG konsulterades grävningspublikationer av etruskiska boplatser samt företogs i viss mån även genomgång av gravmaterial. Man bör dock hålla i minnet att material från boplatsexkontexter och gravmaterial kan skilja sig åt, då verktyg placerade i gravar kan vara av annan kvalitet och ha haft ett annat syfte. Kapitelskrivandet har kommit igång och det är tänkt att slutresultatet av forskningsarbetet ska redovisas i monografi-form och ingå i SIRs skriftserie.

En redogörelse för projektet, som hölls vid konferensen *Purpureae Vestes VIII* i Athen 19–21 oktober 2022, har lämnats in i artikelform för publicering i konferensens akter 2024. Ekonomiskt bidrag till projektet har tacksamt erhållits av *Fondazione Famiglia Rausing*.

| Hedvig Landenius Enegren

FRANCAVILLA DI SICILIA (2016)

Kristian Göransson
– Francavilla di Sicilia

Under 2023 erhöll projektledaren förnyat utgrävningstillstånd hos Regione Siciliana och Parco Archeologico di Naxos för fortsatt utgrävning i Fran-

cavilla. Projektet är ett samarbetsprojekt mellan Svenska Institutet i Rom och Göteborgs universitet från svensk sida samt Parco Archeologico di Naxos och Francavilla di Sicilias kommun från siciliansk sida.

Efter flera års uppehåll återupptogs fältarbetet sommaren 2023. Arbetet inleddes med rensning av ogräs från trenchen som legat orörd sedan hösten 2018. Den marktäckande duken hade skyddat de murar som då frilagts och efter en förmiddags arbete kunde utgrävningen påbörjas. Under två veckor i juni grävde vi och då vidgades det utgrävda området samtidigt som vi också grävde oss djupare ned. Fortsättningen på hittills utgrävda murar frilades och nedrasade tegeltak grävdes fram. Ett särskilt intressant fynd var en hacka av järn som troligen begravts när den byggnad vi gräver ut störtade samman. Fyndmaterialet dominerades i övrigt av keramik omfattande allt från finare bordskeramik såsom attiskt svartglaserat gods eller lokala imitationer till grövre kokkärl, förvaringskärl och transportamforor. Dateringsmässigt sträcker sig keramiken tillbaka till 500-talet f.Kr. och mycket kan dateras till 400-talet f.Kr. Projektet avser i linje med det nya grävstillståndet att utföra ytterligare två fältkampanjer på platsen om därför erforderliga medel kan uppbringas.

I utgrävningsarbetet deltog från svensk sida projektledaren docent Kristian Göransson, FD Henrik Boman, FD Monica Nilsson och doktoranden Ellen Siljedahl. Ett par skickliga lokala grävarbetare deltog också under ledning av Carmelo Da Campo. Mycket praktiskt och moraliskt stöd gavs av Francavillas kommun.

Under året har keramiken från 2018 och den från årets utgrävning ritats inför publiceringen. Arbetet med en artikel om de hittills vunna resultaten pågår med förhoppningen om att den skall bli färdig under 2024.

| Kristian Göransson

DET REPUBLIKANSKA FORUM ROMANUM (2016)

Projektet syftar till att med hjälp av ny dokumentationsteknik ge en bättre bild av den rumsliga och arkitektoniska utvecklingen av Forum-området under republikansk tid och belysa hur olika publika byggnader interagerade med varandra och den omgivande miljön. Första steget i projektet utgjordes av en byggnadsarkeologisk undersökning och dokumentation av tidigare utgrävda lämningar under Basilica Julia och Basilica Aemilia, på den södra respektive norra sidan av Forum Romanum. Högupplösta digitala 3D-modeller av de dokumenterade strukturerna publicerades online i december 2020 <https://www.darklab.lu.se/digital-collections/monuments/the-republican-forum-romanum/>. En detaljerad redogörelse för och tolkning av lämningarna på den södra sidan (med fokus på Basilica Sempronia) publicerades i *Opuscula* 15 i november 2022 <https://doi.org/10.30549/opathrom-15-05>. Under 2023 inleddes arbetet med att analysera och tolka de republikanska lämningarna på den norra sidan av Forum. Projektets PI har under året deltagit i den internationella konferensen *“The Origins of the Forum and the Basilica”* i Rom.

| Henrik Gerding

POMPEJI, INSULA V 1 (2000)

Från nu kan alla följare till projektets digitala materialpublikation hitta tillbaka till sidan som återfått sin ursprungliga webadress: www.pompejiprojektet.se. Nödvändiga uppdateringar av sidan, klassad som digital forskningsinfrastruktur vid LU (2021), kommer kontinuerligt att skötas från universitetets IT-avdelning. Sista steget i sidans utveckling är därmed uppnådd och framtiden för projektets omfattande och systematiskt utförda bild och textdokumentation säkrad, i sin digitala form. Sidan har utvecklats stort sedan den skapades 2007, då sedd som en väg för kommunikation om dokumentationsarbetets framåtskridande i första hand mellan projektets arkeologer för vilka de övergripande resultaten, vid sidan av det egna ansvarsområdet, var av vikt i ett projekt som föresatt sig att spåra byggnadshistorisk utveckling, inte av enskilda hus utan av ett helt urbant sammanhang. Tack vare tilldelning av infrastrukturellt stöd för sidan från RJ 2008, och ytterligare beviljning från VR 2010, för fortsatt publicering i *open access*, har sidan kunnat växa till den omfattande dokumentationsdatabas den är idag. Projektet är stort tack skyldig Mats Holmlund och Henrik Boman för upprättande av databasens ursprungliga struktur, och återigen, Henrik Boman för mycket av bildurvalet, ett arbete som fortsatts av Thomas Staub, idag tillsammans med undertecknad huvudredaktör för sidan. Jag vill särskilt tacka Mats Holmlund för all hans hjälp under åren och för den sista översyn han gjort av programmeringen inför flytten från web-hotell till LU-server.

Sidan har givits LU:s grafiska profil. Sökvägarnas rubriker och bildurval har utarbetats under nära samarbete mellan projektet, undertecknad, René Forsell och Thomas Staub, och en för uppgiften av universitetet tillsatt IT-tekniker, Tomas Havner. Parallellt har de inledande texterna setts över och i flera fall omformulerats. Allt för att göra nyttjandet så enkelt som möjligt för studerande och forskare externa till projektet.

Tidig morgon 2011 över Pompejis forum. Fanny Kärfve och Mats Holmlund på väg till dagens fältarbete.
Foto Hans Thorwid

I samma anda har projektets fotograf, Hans Thorwid, slutfört sitt stora arbete med att till engelska översätta alla fotorubriker i den dokumentationsdatabas som samlar det totala antalet bilder han tagit för projektets räkning. I stället för att som tidigare vara systematiserade efter år och plats är nu helheten ordnad i ett system som refererar till Pompejis ”adresser”, rubricerade enligt den gängse normen i Pompejiforskningen med en siffra för region, i vårt fall nr 5 (V) följt av numreringen av kvarter (*insula*) i regionen, i vårt fall nr 1, och därefter ingångarnas numrering, 32 stycken i Insula V 1. De högupplösta fotografierna ligger på en LU-server, på grund av copyrightskäl med begränsad åtkomst. I skrivande stund rör det sig om ca 2800 bilder tagna i Insula V 1, ytterligare 320 utförda i museer och andra kulturmiljöer inför och för publikation av *RETURNS TO POMPEII* (Skrifter utgivna av svenska institutet i Rom 40, 2016) och ca. 150 bilder av *Plastico di Pompei* – ett modellbygge i skala 1:100 utfört under 1800-talet, idag utställt på Museo Archeologico Nazionale di Napoli (MANN). Under 2023 har projektet fått tillstånd från MANN att till dokumentationsdatabasen publicera Thorwids foton av modellens version av Insula V 1, eftersom denna utfördes strax efter kvarterets friläggning vid mitten av 1870-talet visar den kvarteret vid ett bättre bevarandetilstånd än idag och utgör därför ett viktigt tillägg till studiet.

Arbetet med utvärdering av dokumentationen har under året varit riktat mot utforskning av byggnadsarkeologins potential att leda historiska resonemang kring social förändring. Utöver byggnadsarkeologi speglar titeln *“Pompejansk livsform”* – projektnamn i ansökan till RJ som beviljande projektforskningen lönemedel för (2004–2008), projektets ambition att söka livets sammanhang genom studiet av byggnadernas utveckling över tid.

Projektets fältarbete har pågått under årliga 6–12-veckors kampanjer 2000–2016 med arbetslag om ca. 15 personer. Sammanlagt har ca. 70 studenter beretts möjlighet att delta som fältassistenter. Efter 2016 har analysarbetet främst bedrivits

med stöd i foto- och 3D-dokumentation med bara korta återbesök i Pompeji.

Danilo Marco Campanaro har disputerat vid LU med avhandlingen, *ILLUMINATION MATTERS. REVISITING THE ROMAN HOUSE IN A NEW LIGHT*.

| Anne-Marie Leander Touati

VILLA SAMBUCO: A SMALL FARMSTEAD IN THE SAN GIOVENALE AREA (1990)

Villa Sambuco är en s.k. *villa rustica* som grävdes ut 1958-60 under ledning av Carl Eric Östenberg, dåvarande föreståndare vid SIR. I "Luni and Villa Sambuco" in *Etruscan culture, land and people*, 1962, gavs en preliminär rapport där arkitekturen och ett fåtal fynd presenterades. År 1990 började bearbetningen av materialet från utgrävningen. Avsikten är att publicera utgrävningarna och samtliga under dessa framkomna fynd bestående av keramik, tegel, lampor, vävtyngder, sländtrissor samt olika metallfynd med syfte att etablera vilans funktion. Den huvudsakliga bearbetningen ägde rum på Svenska institutet under 1990-talet, där materialet då fanns magasinerat. Det keramiska materialet bestod av *terra sigillata*, tunnväggig keramik samt en stor del kökskeramik. Detta kan dateras till sen republikansk- och tidig kejsartid. Alla fynd är katalogiserade och ritade. Efter den initiala fasen har arbetet med villan pågått sporadiskt.

Under två veckor sommaren 2023 kom arbetet huvudsakligen att fokusera på att försöka klargöra fyndens kontext i huset med tanke på funktion. Därför gjordes en ny genomgång av Östenbergs dagböcker samt samtliga av arkitektens originalplaner, där fyndens placering enligt dagböckerna skulle vara inritade. Arbetet med detta kompletterades med biblioteksstudier med en genomgång av ny relevant litteratur gällande romersk keramik och romerska villor. Arbetet kommer att fortsätta 2024.

| Renée Forsell

ZON 2 INOM DE ITALO-NORDISKA UTGRÄVNINGARNA PÅ FICANA (1976)

Utgrävningarna inom den latinska byn Ficana, på höjden Monte Cugno (Acilia) söder om Tibern, ägde rum åren 1976-1981 under ledning av de fyra nordiska instituten i Rom och dåvarande Soprintendenza di Ostia.

Zon 2 ligger mitt uppe på höjden, precis innanför försvarsvalen (*agger* och *fossa*) daterad till de latiala perioderna IIIB-IVA (c:a 750-630/20 f.Kr.). De fasta lämningarna i zonen består dels av tuffstenspackningar, som delvis förbinds med *aggern*, dels av golvnivåer i flodstenar. Omfattande fyllnadslager innehöll stora mängder fynd: handgjord keramik från sen brons/tidig järnålder, dels finare vara av "protovillanovatype", dels grövre hushållsvaror, men även föremål av ben och metall, samt stora mängder djurben.

Studiet av utgrävningen och materialet ledde till en doktorsavhandling, "Ficana. The Final Bronze and Early Iron Age" (1997). Sedan dess har försök att omarbete texten för publice-

ring gjorts parallellt med förvärvsarbete. Planen är nu att zon 2 ska publiceras i serien "Excavations at Ficana", i tidskriften "Occasional Papers of the Nordic Institutes in Rome" (hittills har 5 volymer kommit ut i serien).

Arbetet med texten återupptogs vintern 2020, men fick avbrytas p g a pandemin. Våren 2023 tillbringades två veckor på institutet för att fortsätta biblioteksstudierna som drogs igång på allvar året innan. Nyare forskning har visat på en något annorlunda situation jämfört med slutet av 1990-talet, bl. a. har man funnit evidens i Latium för tidigare försvarsverk, som skulle kunna utgöra paralleller för de svårtolkade stenpackningarna i zonen. Samtidigt med uppdateringen vad gäller forskningsläget, som kommer att återspeglas i de analytiska delarna av texten, pågår arbete med att reducera katalogen över material, som i det ursprungliga manuset upptog en omfattande del av texten. Revideringarna fortsätter, delvis hemma i Sverige, delvis på institutet. Illustrationsmaterialet behöver gås igenom inför publikation och fortsatta biblioteksstudier planeras.

| Charlotte Malmgren

ACQUAROSSA (1966)

Brita Alroth har under året arbetat med kontroll av katalog och ritningar mot materialet från Zon G, dels hemma, dels vid SIR under en sjuveckorsperiod. Hon har även fortsatt arbetet med manus, påbörjat av Lena Söderhjelm, till publikationen av Zon G.

Rebecca Bugge och **Örjan Wikander** besökte SIR i april för bearbetning av fyndmaterialet från östra delen av Zon F. Ett urval av den tidigare behandlade keramiken från Hus E fotograferades. En betydande del av keramiken från Hus G kvantifierades; ett urval beskrevs, fotograferades och ritades. Örjan Wikander har också under året fått manuskriptet till den äldre perioden i västra Zon F färdigt för inlämning till Publikationsnämnden.

Hedvig Landenius Enegren spenderade april-maj samt november-december vid SIR för arbete inom sitt projekt *Spinning and Weaving Tools: Textile Technology at Etruscan Acquarossa and San Giovenale* som redovisas i separat verksamhetsberättelse.

Eva Rystedt fortsatte sitt arbete med publikationen av Zon G (påbörjad av Leni Wendt) under två perioder vid SIR: 24 april-27 maj samt 24 september-24 oktober 2023. Arbetet gällde i första hand färdigställandet av texter om keramik (katalogtext samt redovisnings/diskussionstext).

Acquarossamagasinet i Viterbo

Den 3 februari 2023 företrädde Eva Rystedt Acquarossagruppen i en zoomkonversation mellan SIR och kontaktpersonen Beatrice Casocavallo vid Soprintendenza angående den planerade flytten av Acquarossamagasinet från de otjänliga lokalerna i Palazzo S Pietro till ny lokal i Bagnaia. Deltog gjorde också Ulf Hansson och Hampus Olsson från SIR. Detta ärende kom trots påtryckning från SIR inte till något avslut under året.

| Eva Rystedt

SAN GIOVENALE (1956) VIGNALE ARCHAEOLOGICAL AND AERIAL PROJECT (2006-2023)

Manuskriptet till *San Giovenale* 6:2-3, *What's beyond the bridge? Analysis and dating of the Vignale plateau* omfattande 6 kapitel och tre appendices har under året språkgranskats av Rebecca Montague och författarna har ändrat enligt hennes

och Julia Habetzeder anvisningar. Förslag till omslaget har diskuterats och författarna och styrelsen har tillsammans kommit överens om detta. Ansökan om tillstånd för illustrationer i *Open Access* har upptagit en stor del under året. Publikationen har i början av december skickats till tryckeriet och förväntas bli tryckt under januari 2024.

| Yvonne Backe Forsberg & Richard Holmgren

Övriga projekt

UTSTÄLLNINGSFOTON AV FOTOGRAF JAN MARK (2023)

Exempel på fotoplanscher.
Foto Yvonne Backe Forsberg

Under 2,5 veckor under november 2023 har underretnad inventerat sju stora flyttlådor med fotograf Jan Marks 166 utställningsfoton över

utgrävningar i San Giovenale, Luni och Acquarossa 1956-1971 av Jan Marks dödsbo. Lådorna som under året har transporterats från Lund till Svenska Institutet i Rom var i dåligt skick när de anlände. Foton från 1 till 9 per plansch är dels uppsatta på fotoplanscher i storlek 33 x 40 cm dels på glasförsedda planscher 50 x 35 cm. Flertalet av de glasförsedda planscherna hade gått sönder under transporten. Varje plansch, som var försedd med tunt silkespapper, ersattes med syrafritt papper, grupperades under olika motiv enligt påskrift på lådorna: landskap; städer, byar, befolkning; deltagare; grävningar; fynd; måltider; utflykter; utgrävning/bearbetning; utgrävning/gravar; besökare. Varje plansch registrerades i ett Word-dokument i en tabell som visar lådnummer, motiv, storlek, antal foton samt arkiv- och bokreferenser. Planscherna placerades i en ny flyttlåda försedd med nummer 1-10 med påskriften Jan Marks foton. De nya lådorna var mindre än de gamla därav det större antalet. I varje låda

finns en förteckning över innehållet. Lådorna förvaras nu på Svenska Institutet i Rom.

| Yvonne Backe Forsberg

ETRUSKERNÄTVERK (2019)

Sedan hösten 2019 driver institutet ett nätverk för studenter på alla nivåer som intresserar sig för etruskologi, förromersk arkeologi och italiska kulturer. Från att enbart ha bestått av deltagare från svenska lärosäten har nätverket de senaste åren vuxit och samlar nu studenter och doktorander också från Italien, Norge, Australien och USA. Av deltagarna är 14 doktorander och 11 aktiva masterstudenter. Utöver dessa deltar nydisputerade forskare och examinerade FM. Nätverkets deltagare träffas i regel vid två till tre tillfällen per termin online. Under året har fyra seminarier anordnats:

28 februari: Fredrik Tobin-Dodd, f.d. forskarledare på Svenska institutet i Rom.

"San Giovenale and the meaning of chamber tombs: Presentation of the chamber tombs at San Giovenale, as documented in Tobin-Dodd's doctoral thesis The chamber tombs of San Giovenale and the funerary landscape of South Etruria".

8 maj: Karl Appelgren, masterstudent i antikens kultur och samhällsliv vid Uppsala universitet. Textseminarium kring masteruppsatsen "Tuning the grave. Early auloi as grave goods".

10 oktober: Uppstartsseminarium för läsåret 2023/24.

30 november: Jonathan Westin, docent i kulturvård och vice föreståndare för Göteborgs forskningsinfrastruktur för digital humaniora. "Etruscan Chamber Tombs - a digital resource for researchers and students".

| Hampus Olsson

Föreläsningar, konferenser, seminarier, utställningar m.m.

PÅ INSTITUTET

7 JANUARI

Ulf R. Hansson presenterade institutet och dess verksamhet för Masterprogrammet i kulturvård med inriktning mot konservering vid Göteborgs universitet.

24 JANUARI

Ulf R. Hansson presenterade institutet och dess verksamhet för ambassadör Charlotte Sparre och delegation från Svenska Dialoginstitutet för Mellanöstern och Nordafrika (MENA) i Amman.

6-10 FEBRUARI

USI Stygruppskonferens.

8 FEBRUARI

Ulf R. Hansson stod värd för konferens med föreläsare för Università Roma Tre och La Sapienza samt Koninklijk Nederlands Instituut Rome i samband med USIs stygrupps besök.

23 FEBRUARI

Konferens: *ALL'ETRUSCA - The Discovery of Etruscan Material and Visual Culture in Early Modern and Modern Europe*, organiserad i samarbete med École française de Rome, Museo Nazionale Etrusco di Villa Giulia och Istituto Nazionale di Studi Etruschi ed Italici. Vid konferensen arrangerades även en utställning av akvareller och kalkeringar från Morani samlingen.

Astrid Capoferro talade om samlingens historia och Gaia Gambari illustrerade konserveringsprojektet. Den 24 februari fortsatte konferensen på École française de Rome och den 25 februari på Museo Nazionale Etrusco di Villa Giulia.

Christian Mazet (École française de Rome) öppnar konferensen ALL'ETRUSCA.
Foto Stefan Lopes

16 MARS

Bridges - Swedish Institutes at Athens and Rome Joint Lecture Series: Eva Rystedt, *Greek and Roman Imagery: Taking a Wide View of a Large Theme*.

17 MARS

Nätverket U4 - Ancient World Winter School in Rome anord-

nade en dag med seminarier på institutet under kursen som ursprungligen är ett samarbete mellan flera universitet; från Sverige ingår Uppsala universitet.

20-23 MARS

Workshop: *Textspår av nordliga pilgrimer i Rom*, organiserad av Anna Blenow (Göteborgs universitet) inom projektet *Modes of Modification* (baserat vid Oslo universitet).

4 APRIL

Öppen föreläsning: Marjatta Nielsen, *Etruscan Women and their Social Networks*.

21 APRIL

Ulf R. Hansson stod värd för seminarium med internationella samarbetsprojektet FINA *Fontes Inediti Numismatice Antiquae*.

9 MAJ

Öppen föreläsning: Camilla Annerfeldt, *The Unfinished Palaces in Rome*.

16-17 MAJ

Internationellt symposium: *Italy and Cyprus in Antiquity: A Fresh Look*. Organiserad av Anastasia Christophilopoulou (Fitzwilliam Museum of Cambridge), Giorgos Bourou-

Italy and Cyprus in Antiquity, a Fresh Look.
Foto Stefan Lopes

giannis (National Hellenic Research Foundation) och Kristian Göransson (Göteborgs universitet).

23 MAJ

Rundabordskonferens: *Hope for the Earth, Hope for Humanity*. Organiserat av Dicastery for the Service of Integral Human Development, Sveriges ambassad vid Heliga stolen och Stockholm Environment Institute. Medverkande: H. E. Cardinal Michael Czerny (Dicastery for Integral Human Development), Ulf R. Hansson (Svenska institutet i Rom), H.E. Andrés Jato (Sveriges ambassadör vid Heliga Stolen), Måns Nilsson (SEI), Tomás Insua (Laudato Si' Movement).

23 MAJ

Bridges - Swedish Institutes at Athens and Rome Joint

Lecture Series: Ida Östenberg, *Dulce et Decorum: To Die for the Fatherland in Ancient Greece and Rome*.

23-24 MAJ

Filmspelning: Filmbolaget Grønlandia s.r.l. spelade in ett par scener till filmen *Sei Fratelli* av regissören Simone Godano och bl. a. medverkade skådespelarna Riccardo Scamarcio och Valentina Bellè.

25 MAJ

Öppen föreläsning: Antonios Pontoropoulos, *Letters and Representations of Cultural Identities in the Alexander Romance: Late Antique Receptions*.

30 MAJ

Bridges: Swedish Institutes in Athens and Rome Lecture Series: Cecilia Olovsson, *The Eternal Cycle of Roman Victory. Victoria and the Conquest of the World in Roman Visual Culture, from Expansion to Disintegration*.

11 OCH 13 JULI

Kurs: *Italiensk språk og kultur* anordnades av Universitetet i Oslo (Det norske institutt i Roma). Kursansvarlig: Sergio Sabbatini (UiO).

9-11 OKTOBER

Doktorandkursen *Space and Place in Humanities* avslutades i Rom med seminarier på SIR. Kursen anordnades av Kurt Villads Jensen (Historiska institutionen, Stockholms universitet).

12-13 OKTOBER

Konferens för dekaner och kanslichefer vid de Humanistiska fakulteterna vid de nordiska huvudstadsuniversiteterna. Anordnad av Stockholms universitet. Ulf R. Hansson presenterade institutets historia och verksamhet.

24 OKTOBER

Öppen föreläsning: Christopher Landstedt, *Carl Fredrik Sundvall - Studies in Rome 1788-1791*.

2 NOVEMBER

Vernissage för utställningen *SHE AFFECTS ME, INDEED* av Sophie Westerlind. Konstprojektet var ett samarbete med den italienske filmskaparen Giulio Squillacciotti vars film visades i samband med vernissagen. Utställningen stod kvar t. o. m. den 2 december och var institutets bidrag till den årliga nordiska kulturmanaden *Novembre nordico*.

Konstnären Sophie Westerlind på invigningen av sin utställning SHE AFFECTS ME, INDEED.
Foto Stefan Lopes

7 NOVEMBER

Salotto Etrusco: Giovanna Bagnasco Gianni, *Tarquinius Project in Progress*.

8-10 NOVEMBER

Konferens på SIR och Finlands Rom-institut: *ARACHNE IX - Gender, Identities, and Social Structures in Greco-Roman*

Antiquity, organiserad av nätverket Arachne (Göteborgs universitet och Tammerfors universitet).

16-17 NOVEMBER

Konferens: *Playwrights and Environment, Nineteenth Century to the Present: Visions and Revisions*, organiserad av Vicky Angelaki och Charlotta Palmstierna Einarsson (Mittuniversitetet).

23 NOVEMBER

Öppen föreläsning: Frida Sandström, *Whose Autonomy? Translating Carla Lonzi Today*. Medverkade gjorde även Laura Iamurri (Roma Tre) och Luisa Lorenza Corna (IWE Bristol).

28 NOVEMBER

Salotto Etrusco: Barbro Santillo Frizell, *Tracing Etruscan Transhumance*.

5 DECEMBER

Salotto Etrusco: Laura Ambrosini, *Some Remarks on the Plaster Polychromy of the Hellenistic Rock-cut Necropolis of Norchia*.

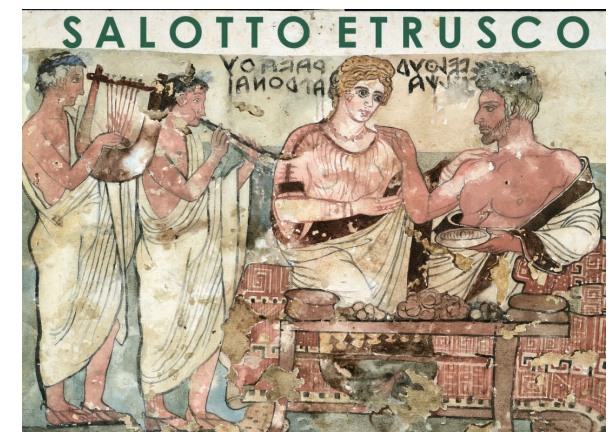
7 DECEMBER

Forskningsgruppen Stadens rum höll seminarium på institutet. Samarbetet koordineras av Marie Kraft och innefattade möten med Arkitekturfakulteterna på Università Sapienza och Università Roma Tre.

11 DECEMBER

Salotto Etrusco: Ingrid Edlund-Berry, *Maecenas, Chimeras and Gamurrini-the Hidden History of Etruscan Arezzo*.

Föreläsningsserien SALOTTO ETRUSCO.

12 DECEMBER

Workshop: *Tirana: Albania's Capital Transformed by Italian Architects in the 1920s-1940s*, anordnad av Getrud Olsson (HDK-Valand Campus Steneby, Göteborgs universitet), Johan Mårtelius (Kungliga Tekniska högskolan) och Håkan Hökerberg (Svenska Institutet i Rom).

28 DECEMBER

Alessandro Rustichelli intervjuar översättaren Catia De Marco för programmet *Play books* som visas på RaiPlay.

VID ANDRA INSTITUTIONER

4 JANUARI

(University of Dallas Rome Campus) Ulf R. Hansson höll seminarium med titeln *Bovillae Rediscovered and Removed. Antiquarians and Treasure-Hunters South of Rome in the Eighteenth and Nineteenth Centuries*.

11 JANUARI

(Ambasciata d'Italia a Stoccolma) Astrid Capoferro deltog med en föreläsning om Bildt samlingen på seminariet *Baron Carl Bildt, the Multi-Faceted Swedish Minister and Doyen in Rome from 1889 to 1920*.

25 JANUARI

(Sapienza Università di Roma) Ulf R. Hansson deltog i workshop om Via Appia med bidraget *Antiquarianism and Proto-Archaeology in Early-Eighteenth-Century Rome*.

14 MARS

(Museo de' Medici, Florens) Ulf R. Hansson deltog i seminarium om Florens under Giangastone de' Medici med bidraget *Filippo Stosch e la prima Loggia Massonica*.

24 MARS

(Museo Boncompagni Ludovisi per le arti decorative, il costume e la moda dei secoli XIX e XX) Astrid Capoferro och Federica Lucci närvarade vid invigningen av utställningen *Alchimie di una vita. Opere di Laura D'Andrea Pietrantonio* organiserat i samverkan med institutet och svenska ambassaden.

27 MARS

(Göteborgs universitet) Ulf R. Hansson höll föredraget *Philipp von Stoschs topografiska atlas 1730. Visuell dokumentation och rekonstruktion av det antika Rom* för Svenska Rominstitutets Vänförening, Västsvenska avdelningen.

20 APRIL

(California State University Long Beach) Ulf R. Hansson deltog i seminarium om politisk, religiös och sexuell identitet i 1700-talets Italien med bidraget *Non-Marrying Men and the Lure of the Antique* (digitalt).

8 MAJ

(University of Texas at Austin) Ulf R. Hansson deltog i seminarium om arkeologiska och etnografiska undervisningssamlingar vid amerikanska och europeiska universitet 1850-1950 (digitalt).

7 JUNI

(Barbarano Romano) Hampus Olsson föreläste i Barbarano Romano för studenter från Baylor University, Texas om romaniseringsprocesser i södra Etrurien med fokus på området runt Blera. Studenterna deltog i Baylor Universitys pågående utgrävningar i San Giuliano, som leds av Prof. Davide Zori.

7-9 JUNI

(Museum Gustavianum, Uppsala Universitet) Ulf R. Hansson deltog i Common Ground-projektets konferens med internationella referensgruppen.

8 SEPTEMBER

(Università Roma Tre) Ulf R. Hansson deltog i History of Archaeology Commission Conference, Union Internationale des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques.

27 - 29 SEPTEMBER

(Centro de estudios del Prado, Madrid) Sabrina Norlander Eliasson deltog i konferensen *Science, Museology and Connoisseurship: The Birth of the Scientific Study of Works of Art* vid Centro de estudios del Prado, Madrid. Föredragets titel: *Do not harm the paintings! Carl Nordenfalk (1907-1992) and the first technical campaigns in the Nationalmuseum in Stockholm*.

28 SEPTEMBER

(Padova Musei Civici/Università di Padova) Ulf R. Hansson

deltog i seminarium om 1700-talsdaktyliotek med bidraget *The Re-Classification of Lippert's Dactylitheca Universalis. Adolf Furtwängler and Adolf Frucht* (digitalt).

13 OKTOBER

(FIDEM, Florens) Ulf R. Hansson höll plenumföreläsningen *"Bene qui latuit bene vixit". Philipp von Stosch and His Portrait Medallists* på Congresso della Federazione internazionale della medaglia d'arte (International Art Medal Federation).

18 OKTOBER

(Université de la Picardie Jules Verne) Ulf R. Hansson deltog i seminarium om kvinnor inom etruskologin (digitalt).

20 OKTOBER

(Biblioteca Hertziana) Ulf R. Hansson deltog i workshopen *Drawing Comparisons. Images in Comparative Anatomy 1500-1900*.

24 OKTOBER

(Camera dei Deputati) Ulf R. Hansson deltog i offentlig hearing om kulturarv och kulturturism.

26 OKTOBER

(USI Universitet och Svenska Institut i Samarbete för Internationalisering) Ulf R. Hansson presenterade institutets verksamhet för doktorander samt forskare och lärare vid svenska lärosäten på två USI-webinarier om de svenska medelhavsinstituterna (digitalt).

15 NOVEMBER

(Svenska Atheninstitutet) Ulf R. Hansson representerade institutet vid Svenska Atheninstitutets 75-årsfirande i Athen.

16 - 17 NOVEMBER

(Lunds universitet) Hampus Olsson representerade Svenska institutet och gav ett föredrag om institutets verksamhet på den nationella ämneskonferensen i antikens kultur och samhällsliv. Konferensen återkommer vartannat år och Lunds universitet stod värd denna gång.

21 NOVEMBER

(The British Museum, London) Ulf R. Hansson deltog i internationell workshop om British Museums glyptiksamling (digitalt).

6 DECEMBER

(Uppsala universitet) Hampus Olsson gav ett föredrag på det högre seminariet i antikens kultur och samhällsliv vid Uppsala universitet. Olsson presenterade institutet, dess kursverksamhet och möjligheter för studenter att söka sig hit. I tillägg presenterade Olsson också ett nytt fältprojekt, *Unveiling the City: Multi-resolution Investigation on the Petrolo Plateau of Blera*.

15 DECEMBER

(Parco Archeologico del Colosseo, Curia Iulia) Astrid Capoferro höll föreläsningen *Il giardino di delizia dei Savonani nella Roma del Seicento* på den internationella konferensen *"Né spelunca o caverna è fra gli sassi..." Ninfei antichi e moderni a Roma e nel Lazio. Archeologia e fortuna di uno spazio polisemico*.

INSTITUTETS FORSKNINGSEMINARIER

Seminarierna gavs i hybridform både på plats på institutet och på Zoom under vårterminen 2023 och endast på plats under höstterminen 2023.

19 JANUARI

Lars Karlsson (Uppsala universitet), *The Early History of the Etruscans*.

26 JANUARI

Vincent Dumay (Stockholm), *Anatomy of Ruins*.

9 FEBRUARI

Therese Emanuelsson-Paulson (Stockholms universitet), *Polygonal Columns in the Apennine Peninsula and Sicily*.

2 MARS

Michael Frost (Göteborgs universitet), *Scandinavian Links in the Late Middle Ages*.

9 MARS

Orfeo Cellura (Università degli studi di Roma Tor Vergata), *Landscape Painters and the Study of Natural Elements in Rome and Southern Italy (1750-1850)*.

Orfeo Cellura från universitetet Tor Vergata inbjuden att hålla i en seminarie. Foto Sabrina Eliasson Norlander

30 MARS

Jessica Sjöholm Skrubbe (Stockholms universitet), *Out and About. Swedish Artists Travelling in Italy in the 1920s*.

20 APRIL

Joachim Seger (Lunds universitet), *Imagines Clipeatae: Framing Memory in the Roman World*.

24 APRIL

Anna Blennow (Göteborgs universitet), *Textkällor till det antika Roms topografi - när filologi möter arkeologi*.

14 SEPTEMBER

Magnus Borg (Lunds universitet), *Ubi Est: när det medeltida Rom mötte antiken*.

28 SEPTEMBER

Anna Bohlin (Universitetet i Bergen), *Rom under jorden: Fredrika Bremers protestantiska karta*.

5 OKTOBER

Frida Sandström (Köpenhamns universitet), *Subjekt bortom begrepp. Carla Lonzi's kritik av kritiken*.

Storstipendiaten i konstvetenskap håller seminarium inför deltagarna i konstvetenskapliga kursen. Foto Sabrina Eliasson Norlander

19 OKTOBER

Fanny Kärfe (Lunds universitet), *A Study of Ostia's Entrances. Architecture and Decoration*.

26 OKTOBER

Jonathan Westin (Göteborgs universitet), *Etruscan Chamber Tombs - a Digital Resource for Researchers and Students*.

Den vetenskapliga personalens publikationer, undervisning och externa uppdrag

ULF R. HANSSON**Övriga publikationer**

Ulf R. Hansson & Stefania Renzetti, *Istituto Svedese di Studi Classici a Roma', i I Monti Parioli e il "Nuovo Campo Marzio" della cultura internazionale* (I colli di Roma. Collana del Centro di Studi sulla Cultura e l'Immagine di Roma), ed. Marcello Fagiolo & Alessandro Mazza, Roma 2023, ss. 540-543, ISBN 978-88-7575-382-5.
Ulf R. Hansson, 'Nytt från institutet', *Romhorisont*, 78 (2023), s. 3.

Undervisning

Lärare på kursen Arkeologisk kurs vid Svenska institutet i Rom, AN2076 15 hp (SIR/GU).

Externa uppdrag under året

- Styrelseledamot (Consiglio di Presidenza) och representant för institutet i Unione internazionale degli istituti di archeologia, storia e storia dell'arte in Roma
- Styrelseledamot (Consiglio Direttivo) och representant för

- institutet i Associazione Internazionale di Archeologia Classica (AIAC)
- Styrelseledamot och representant för de nordiska instituten i Skandinaviska Konstnärsföreningen i Rom (Circolo Scandinavo)
 - Styrelseledamot och representant för institutet i samarbetsorganet Universitet och svenska institut i samarbete för internationalisering (USI)
 - Ledamot i Publikationsnämnden vid de Svenska instituten i Rom och Athen (ECSI)
 - Ledamot i Advisory Board, The British Museum, Department of Greece and Rome
 - Ledamot i History of Archaeology Commission, Union Internationale des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques (UISPP)
 - Ledamot i Editorial Advisory Board, Aristonothos. Rivista di Studi sul Mediterraneo Antico (Università degli Studi di Milano)
 - Sekreterare i Fondazione Famiglia Rausing
 - Ledamot i Stiftelsen Ingrid och Torsten Gihls fond, Kungliga Vitterhets, Historie och Antikvitets Akademien
 - Medlem i redaktionskommittén för *Romhorisont*, Svenska Rominstitutets Vänners tidskrift (t o m nr 78, 2023)
 - Biträdande handledare för doktorand i arkeologi, Göteborgs universitet
 - Medlem i internationella rankinggruppen, Sapienza Università di Roma, Scienze dell'Antichità
 - Sakkunnig för Lektorat i Antikens kultur och samhällsliv vid Lunds universitet
 - Sakkunnig för projektansökningar, ERC, National Science Center Poland
 - Fackgranskningssupplett, för *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes*, Cornell University Press, MDCCC 1800 (Annual in Art History, Edizioni Ca' Foscari)

SABRINA NORLANDER ELIASSON

Vetenskapliga publikationer

- S. Norlander Eliasson, "Material som process. Mening och metod i teknisk konvetenskap", *Materialitet*, red. M. Snickare och E. Manker, *Basic Readings in Culture and Aesthetics* n. 4, Stockholm University Press 2023. <https://doi.org/10.16993/bch.d>
- S. Norlander Eliasson, "A landmark of the transience of all earthly greatness, glory and power! Versailles and the Myth of the Ancien Régime in the writings and collections of the Swedish Marquis Claes Lagergren (1853-1930)". *Bulletin du Centre de recherche du château de Versailles. Sociétés de cour en Europe, XVIe-XIXe siècle - European Court Societies, 16th to 19th Centuries*, nr. 23: *Le mythe de Versailles et l'Europe des cours, XVIIe-XXe siècles*. <https://doi.org/10.4000/crcv.26658>
- Övriga/populärvetenskapliga publikationer
- S. Norlander Eliasson, "Konstnär på vift. David Klöcker Ehrenstrahls studieresor i Europa", *Arte et Marte. Meddelanden*

från Riddarhuset årgång 77, nr. 2, 2023, s. 20 - 23.

Undervisning

- Huvudlärare för Konvetenskaplig fördjupningskurs vid Svenska Institutet i Rom
- Stockholms universitet, KV6000, 15 hp, avancerad nivå, helfart (100%), 3 september - 4 november.
- Medverkande lärare på Arkeologisk kurs vid Svenska Institutet i Rom, SIR/GU, AN2076, 15 hp, avancerad nivå, helfart (100%).
- Handledare för doktorand Jessica Fröberg, Institutionen för Kultur och Estetik, Stockholms universitet.

Externa uppdrag

- Ordförande vid disputation 2023-03-24, Institutionen för Kultur och Estetik, Stockholms Universitet. Respondent: Christopher Landstedt. Opponent: Prof. Johanna Ilmakunnas, Åbo Akademi.
- Ledamot i ämnesrådet för konvetenskap, Institutionen för Kultur och Estetik, Stockholms universitet.
- Fackgranskare för Journal of Eighteenth-Century Studies och Konsthistorisk Tidskrift/Swedish Journal of Art History.

Forskningsförmedling

- Vetenskapsradion Historia 2023-03-07: Stormaktstidens propagandabild kartlaggs. <https://sverigesradio.se/avsnitt/stormaktstidens-propagandabild-kartlaggs>.
- Sveriges Television: inspelning under juni månad av kommande avsnitt i SVT Sveriges Historia: Frihetstidens porträttkonst och Stormaktstidens bildkonst och konstnärlig mobilitet.
- Riddarhusets kulturprogram/digitala föredrag, 2023-12-22: Riddarhusplafonden. Teknik och influenser i David Klöcker Ehrenstrahls konstnärskap. <https://www.youtube.com/@riddarhuset3834/videos>

HAMPUS OLSSON

Undervisning

- Huvudlärare på Arkeologisk kurs vid Svenska Institutet i Rom, SIR/GU, AN2076, 15 hp, avancerad nivå, helfart (100%).
- Medverkande lärare för Konvetenskaplig fördjupningskurs vid Svenska Institutet i Rom
- Stockholms universitet, KV6000, 15 hp, avancerad nivå, helfart (100%).
- I tillägg till den arkeologiska kursen undervisade Olsson också på den konvetenskapliga kursen vid SIR. Denna bestod i en exkursion till Hadrianus' villa i Tivoli och Fortuna Primigenias helgedom i Praeneste.
- Den 6 oktober undervisade Olsson på en kurs på grundnivå given av Finlands Rom-institut. Tillsammans med forskarledare Tuomo Nuorluoto ledde Olsson en exkursion till Tarquinia och Cerveteri.

Publikationer

Under året har följande volymer utgivits och distribuerats av Institutet:

- *Opuscula. Annual of the Swedish Institutes at Athens and Rome*. Vol. 16 2023.

Om institutet:

- *Romhorisont. Tidskrift för Föreningen Svenska Rominstitutets vänner och Svenska Institutet i Rom*: Nr. 78, 2023.
- F. Melotto, *Una antichista di fronte alle leggi razziali: Mario Segre 1904-1944*, Roma 2022.

Vetenskapliga monografier och artiklar som införlivats i bibliotekets bokbestånd framställda av forskare knutna till institutet:

- A. Blennow, A. Palumbo, "Epigrafiska områden i medeltidens Västergötland", *Fornvännen* 117, 2022, 181-197.
- A. Bortolozzi, "Francesco da Volterra, Antiquity and a Lost Libro dei disegni", *Palladio* a. 35, nr. 70, 2022, 23-42.
- D.M. Campanaro, "Coming to Light: Illuminating the House of the Greek Epigrams in Pompeii", *American journal of archaeology* 127:2, 2023, 263-292.

- A. Capoferro, "I falsi epigrafici della collezione Savonanzi", i M.L. Caldelli (a cura di), *Falsi e falsari nell'epoca di Internet: false testimonianze. Copie, contraffazioni, manipolazioni e abusi del documento epigrafico antico. Atti del convegno conclusivo PRIN 2015, Roma 22-23 aprile 2022* (Studi miscellanei, 42), Roma 2023, 23-32.
- A. Freccero, "The Villa of Livia at Prima Porta: Wall Decoration and its Materials", *Bullettino comunale* 123, 2022, 65-74.
- A. Freccero, "On Theory and Practice", *Vitruvius. Rivista del Centro Studi Vitruviani* 2, 2023, 87-95.
- C. Lundbäck, "Marmor i ett penseldrag", *Arkitektur* 2023:1, 36-41.
- T. Nuorluoto, "An Unpublished Latin Inscription from Castelnuovo di Porto Including a New Nomen with the Suffix Aienus", *Arctos* 56, 2022, 57-64.
- T. Nuorluoto, *Latin Female Cognomina. A Study on the Personal Names of Roman Women* (Commentationes Humanarum Litterarum, 146), Helsinki 2023.
- M. Olin, "Theatre at the Swedish Court in the Age of Nicodemus and Carl Gustaf Tes-

sin", i S. Sturm, M. Fagiolo (a cura di), *Le corti europee del teatro barocco: disegni di scenografie fra Italia, Francia e Impero. Le collezioni di Stoccolma e di Budapest*, Roma 2022, 19-32.

- L. Webb, L. Brännstedt, "Gendering the Roman Triumph: Elite Women and the Triumph in the Republic and Early Empire", i H. Cornwell, G. Wolf (eds.), *Gendering Roman Imperialism*, i Leiden 2023, 58-95.
- F. Whitling, *Kulturkungen: Gustaf VI Adolf från A till Ö*, Stockholm 2023.
- F. Whitling, *Palais de Suède: from Ottoman Constantinople to Modern Istanbul* (Swedish Research institute in Istanbul. Transactions, 25), Istanbul 2023.
- I. Östenberg, "Gendering the Funeral: Public Obsequies Held for Elite Women in Rome", i H. Cornwell, G. Wolf (eds.), *Gendering Roman Imperialism*, Leiden 2023, 39-57.

Avhandlingar

- D. Campanaro, *Illumination Matters: Revisiting the Roman House in a New Light*, Diss. Lunds universitet, 2023.
- C. Landstedt, *Fester, platser och visuell kultur i Stockholm under den gustavianska epoken*, Diss. Stockholms universitet 2023.

| Astrid Capoferro

Biblioteket

Biblioteket, vy från konferensrummet. Foto Stefan Lopes

År 2023 uppgick kostnaderna för bokinköp (inklusive prenumerationer och digitala resurser) till € 34 000. Bibliotekets bokbestånd ökade med 692 monografier (428 inköp; 27 byte; 237 gåva). Antalet löpande tidskrifter uppgår till 195. Under året har 91 volymer inbundits. Eva Rystedt donerade SEK 20 000 till biblioteket. Pengarna skall användas för inköp av

facklitteratur på området Greklands och Italiens tidiga kulturer.

Åke Malms boksamling donerades till institutets bibliotek av Graziella Malm. Samlingen består av litteratur rörande svensk historia, politik, journalistik och kultur, samt svensk skönlitteratur och film; 165 volymer har hittills accederats och katalogiserats.

Arbetet med omklassificeringen av bibliotekets bokbestånd fortsätter enligt planerna och antalet monografier klassificerade enligt LCC uppgår nu till 26 962. Katalogiseringen och omorganiseringen av bibliotekets samling av rara böcker har också fortsatt under året.

Leverantören BibLibre står fortfarande för underhåll och backups av bibliotekets ILS-system Koha samt bibliotekets webbsida (<http://biblio.isvroma.it>).

Firman Emme.Bi.Soft står fortfarande för underhåll av institutets Digital Collections (<http://>

isv.digitalcollection.org). Databasen består av material från Bildt-, Boberg-, Morani- och Warsher-samlingarna. En ny samling, "Rare books", innehåller 14 digitaliserade volymer från bibliotekets samling av rara böcker. Samlingarna är länkade till bibliotekets katalog samt samkatalogen URBiS, där även övriga institutioners digitala arkiv finns tillgängliga.

Gaia Gambari papirkonservator arbetar med Morani-samlingen. Foto Stefan Lopes

URBiS-katalogen (<http://www.urbis-libnet.org>) innehåller över 3 433 000 bibliografiska poster för olika typer av material (böcker, tidskrifter, artiklar, e-böcker, fotografier, arkivmaterial o.s.v.). Biblioteken som deltar är 23 och styrgruppen består av bibliotekarierna på American Academy in Rome, École Française de Rome, British School at Rome, Det Danske Institut i Rom, Academia Belgica samt Svenska Institutet i Rom. Firman Emme.Bi.Soft står fortfarande för underhåll.

Utställning av Moranisamlingen i samband med konferensen All'Etrusca. Foto Stefan Lopes

Den 11 januari på Italienska ambassaden i Stockholm talade Astrid Capoferro om institutet och Bildt samlingen, vid seminariet "Baron Carl Bildt, the multi-faceted Swedish Minister and doyen in Rome from 1889 to 1920". En liten utställning av akvareller och kalke-ringar från Morani samlingen arrangerades i skrivrummet för deltagarna vid konferensen "ALL'ETRUSCA. The Discovery of Etruscan Material and Visual Culture in Early Modern and Modern Europe", som ägde rum på institutet den 23 februari. Astrid Capoferro talade om samlingens historia och Gaia Gambari, papperskonservator, illustrerade konserveringsprojektet. Den 24 mars närvarade Astrid Capoferro och Federica Lucci vid invigningen av utställningen "Alchimie di una vita. Opere di Laura D'Andrea Pietrantonì" organiserad vid Museo Boncompagni Ludovisi i samverkan med institutet och svenska ambassaden. De utställda porträtten av Blanceflor är baserade på bilder från Alexandra Bildts samling av tidningsurklipp.

| Astrid Capoferro

BIBLIOTEKET HAR ERHÅLLIT BOKDONATIONER FRÅN FÖLJANDE ENSKILDA OCH INSTITUTIONER:

Peter Attema, Malcom Bell, Marco Danilo Campanaro, Silva Katherina Bruder, Astrid Capoferro, Elisa Debenedetti, Nicolò Dell'Unto, Ingrid Edlund, Marcello Fagiolo, Michele Funghi, Andrea Gaucci, Frans Godfroy, Rolf Hugoson, Iefke van Kampen, Giacomo Landeschi, Christopher Landstedt, Graziella Malm, Annarosa Mattei, Federico Melotto, Maria Oen, Umberto Piersanti, Pierfrancesco Porena, Eva Rystedt, Kristina Sjögren, Saverio Sturm, Fredrik Tobin, Frederick Whitling, Ola Wikander Accademia di Romania, British School at Rome, Istituto Storico Austriaco, Lunds universitet, Reial Acadèmia de Bones Lletres, Uppsala universitet, Svenska Vitterhetssamfundet.

Administration

BYGGNADEN OCH INKÖP

Det stora arbetet med att stabilisera muren till vänster om entrétrappan slutfördes under våren 2023. Muren skadades av inträngande rötter, så i samband med renoveringen fällades därför trädet som orsakat skadan. Det utfördes flera större renoveringar under sommaren. Det arkeologiska laboratoriet målades om och glasburen togs bort. Man installerade även nya lampor som är utstuderade för att förbättra arbetsmiljön. Vaktmästaren Enrico Tempera byggde ut hyllsystemet i rummet längst ned i laboratoriet för att skapa

plats för det arkeologiska arkivet. Lägenheten A1 renoverades helt och golvet sänktes för att förebygga fuktighet i lägenheten. Korridoren vid garageingången och vaktmästarbostaden A0 målades om i samband med renoveringen av lägenheten A1. Personalrummet i källaren har även det renoverats och innefattar nu ett nytt pentry, nya omklädningskåp och en helrenoverad toalett. Samtliga smidesdetaljer har sandblåsa färgen och golvet på balkongen i biblioteket behandlades för att förhindra infiltration. Hissen renoverades och moderniserades under våren.

Ventilationsanläggningen i Auditoriet, det övre biblioteket och skrivrummet byttes ut och den nya anläggningen installerades av Västerås ventilationsservice AB. Pinjeträden behandlades ännu en gång mot de skadedjur som förtör stadens pinjeträd och ett torrt träd fällades i trädgården. Markisen på direktörsbostadens balkong byttes ut. Följande viktigare inköp gjordes under 2023: en ny stationär dator till direktören; ett guidesystem för att underlätta undervisningen i fält; en ugn till lägenheten A2; en soffa till lägenheten C1; en lövblås och ett nytt lås till grinden.

IT

En ny porttelefon köptes in då den tidigare slutade fungera. Den installerades av Emme.

Bi.Soft med hjälp av Alba Costruzioni. Den nya porttelefonen har VoIP-system och är direkt kopplad till institutets lokala växel, vilket underlättar arbetet för sekretariatet. Under februari slutfördes övergången till fiberruppkoppling. Detta innebär att institutet numera har ett snabbare och stabilare internet. Arbetet med att förbättra ljudutrustningen som används vid event har fortsatt. Till biblioteket har mikrofoner, högtalare och mottagare köpts in, även till Auditoriet har nya högtalare införskaffats. Det är nu även möjligt att projicera rörliga bilder i biblioteket. Man har fortsatt att förbättra institutets back-upsystem och ytterligare en NAS (*Network Attached Storage*, dvs. en lagringsenhet som är ansluten till nätverket) köptes in. Institutet har nu en rutin för säkerhetskopiering. Ett nytt formulär för att hantera förfrågningar om att anordna event på institutet utformades. Formuläret lanserades på hemsidan under våren och används nu för samtliga förfrågningar om externa event. Den IT-utrustning som används av digitaliseringsprojektet togs över av institutet i samband med att projektet avslutades (bl. a. bärbara datorer, skrivare och skannrar).

PERSONAL OCH MEDARBETARE

Alicja Gradecka avslutade sin anställning på institutet den 12 maj. Hon avtackades den 11 april med en grilllunch och present i trädgården.

I samband med att Alicja Gradeckas tjänst blev ledig utökades Myroslava Kulis och Veronica Lucernas arbetstider från 50% till 75%. Vicedirektören Sabrina Norlander Eliasson påbörjade sin anställning den 1 januari. Tjänsten är på 60%. Gaia Alyasin arbetade under december månad i arkivet med att assistera författarna till jubileumsboken med arkivmaterial. Marika Freij besökte institutet i oktober för budgetarbete.

DIVERSE

Den 20 juni hade personalen en gemensam sommarlunch på restaurangen *Casette di Campagna*. Svenska skolan besökte institutet den 18 oktober och Stefan Lopes visade lokalerna och

Svenska Skolan på besök. Foto: Anna Andersson Wiberg

Personallunch på Ristorante Casette di Campagna.

berättade om verksamheten. Det traditionsenliga luciafirandet hölls i direktörens bostad. Stipendiaterna bjöd på sång och årets pepparkakshus byggdes av Ellen Siljedahl med hjälp av Henrik Boman. Det föreställde Porta Flaminia. Den årliga nordiska lunchen hölls i år på institutet den 15 december.

| Linda Lindqvist och Fanny Lind

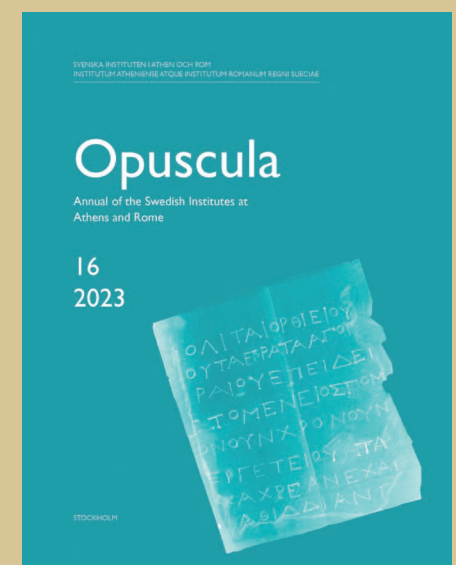

Pepparkakshuset 2023: Porta Flaminia, av Ellen Siljedahl och Henrik Boman. Foto: Stefan Lopes

Publikationsnämnden vid de Svenska Instituterna i Rom och Athen

Sedan 1930-talet har Svenska institutet i Rom gett ut publikationsserien *Skrifter utgivna av Svenska institutet i Rom*. Rominstitutets tidskrift, *Opuscula*, inkluderades länge i dessa *Skrifter*, men sedan 1990-talet ges den ut separat. Sedan 2008 publicerar Rominstitutet *Opuscula* tillsammans med Svenska institutet i Athen. Medan *Skrifter* och *Opuscula* främst tillägnas klassisk arkeologi och antik historia har Rominstitutets konstvetenskapliga forskning en publicerings-

kanal i skriftserien *Suecoromana*. Produktionen av dessa sakkunniggranskade skriftserier sköts av Publikationsnämnden vid de svenska instituten i Athen och Rom, som är direkt underställd Rom- och Atheninstitutens styrelser. Artiklar med särskild koppling till det antika Rom i 2023-års *Opuscula* är Paweł Golyźniaks 'Hieronymus Odam, engraved gems and anti-quarianism' och Christian Kloses 'Johan Niklas Byström and the so-called Venus of Stock-

Omslaget till 2023-års Opuscula.

holm', samt recensionsöversikten på temat 'Gender in ancient Rome: New directions and voices' av Lovisa Brännstedt och Lewis Webb. Under året slutfördes också arbetet med en omfattande ny San Giovenale-volym: *What's beyond the Etruscan bridge? Analysis and dating of the Vignale plateau* av Yvonne Backe Forsberg och Richard Holmgren. Boken lanseras i januari 2024. Både *Opuscula* samt den kommande San Giovenale-volymen ges ut med

omedelbar öppen tillgång på <https://ecsi.se>. Utöver bokproduktion ansvarar Publikationsnämnden också för marknadsföring av böckerna, via hemsidan, sociala medier (@ecsiathensrome), och specialerbjudanden vid konferenser etc. Bladderexemplar av Rominstitutets senaste publikationer har under 2023 funnits med till exempel på Archaeological Institute of Americas årsmöte i New Orleans, The Renaissance Society of the Americas årsmöte i San Juan, vid Bokmässan

i Göteborg samt vid ARACHNE IX på Rominstitutet. Publikationsnämnden arbetar ständigt för att höja det vetenskapliga anseendet för Rominstitutets publikationer. Glädjande resultat under 2023 var beskedet att Vetenskapsrådet fortsätter att delfinansiera *Opuscula* under 2024-2026, samt att Elseviers internationella citeringsdatabas *Scopus* listar tidskriften som den högst rankade inom kategorin 'Classics'.

| Julia Habetzeder

Föreningen Svenska Rominstitutets Vänner

Svenska Rominstitutets Vänner har under året haft flera spännande programpunkter, samt stöttat institutet. Vänföreningen har bland annat bidragit ekonomiskt till exkursioner på den arkeologiska kursen våren 2023.

Årsmöte

Årsmötet för centralföreningen ägde rum den 25 maj på Studentpalatset i Stockholm, en anrik byggnad som nyligen köpts av Handelshögskolan. Erik Törnkvist höll en fantastisk föreläsning om arkitekt Sigurd Lewerentz italienska resa och gav även medlemmarna en initierad guidning av byggnadens klassicerande element. Samkvämet fortsatte länge. Vissa omdaningar i centralstyrelsen skedde vid årsmötet. Skattmästare Ulf Köping-Höggård avgick efter många år av nitisk tjänstgöring och tackades av med ett olivträd. Till ny skattmästare valdes Ingrid Willstrand, tidigare kanslichef för Medelhavsinstitutet. Frederick Whitling lämnade även han styrelsen efter många förtjänstfulla år och Ingrid Berg, FD i arkeologi och biträdande föreståndare vid Centre for Integrated Research on Culture and Society (Circus), valdes in. Vid styrelsens konstituerande möte tog Ingrid Berg på sig rollen som sekreterare istället för Liv D'Amelio som behåller rollen som medlemsansvarig.

Vid årsmötet delades även föreningens stipendier och priser ut:

- Romvännernas stora stipendium vid Svenska Institutet i Rom gick till Sebastian Andersson, Konststrateg Region Västernorrland, för ett tvärvetenskapligt projekt som ämnar

studera Pantheon utifrån Gaston Bachelards litteraturfenomenologiska teorier.

- Stipendium till minne av arkitekt Sven Axel Söderholm gick till Anna Runke, arkitekt SAR, Stockholm, för projektet Adaptive Reuse- Anpassat återbruk av kulturhistoriska byggnader.
- Resestipendium för ungdomar gick till Tora Hallberg, Norra Reals Gymnasium, Stockholm, tilldelas 10 000 kr för att återbesöka Rom och upptäcka mer av dess gömda skatter.
- Kerstin Gamstorps pris för berömvärd uppsats delades i år exceptionellt ut till två uppsatser! Viktor Linusson, Uppsala universitet, tilldelas 10 000 kr för uppsatsen *Brown impasto at San Giovenale. Technological change and use of a fine-ware ceramic during the Orientalizing period (730-580 BCE)*. Martin Romatowski, Stockholms universitet, tilldelas 10 000 kr för uppsatsen *La Gerusalemme di SanVivaldo. Visualiseringar av Jerusalem i en vallfartsort i det tidiga 1500-talets Toscana*.

Program

Det har varit ett spännande år för föreningen, med flera evenemang. I centralföreningens regi i Stockholm, höll i februari prof. emerita Eva Rystedt en bejublad föreläsning på Medelhavsmuseet som grundade sig på hennes nya bok *Excursions into Greek and Roman Imagery* (Routledge 2023), som gav inblickar i sex grekiska och romerska bildkategorier - från vasmåleri och väggmåleri till gravskulptur, monumentalskulptur i det offentliga rummet och glyptik (mynt). Hösten var fullspäckad av arrangemang, programserien Antiken - på liv och död i samverkan med Medelhavsmuseet bjöd på flera

föreläsningar. Johan Mårtelius föreläste om Nordens Vitruvius. Romersk arkitekturlära i svenska avtryck den 25 oktober, och Sigrid Schottenius Cullhed pratade om *Filomelas förvandlingar: En antik myt om sexualvåld och dess moderna historia* den 15 november. Eva Rystedt föreläste återigen för föreningen den 28 november över ämnet *Döden i Aten. Öga mot öga med en klassisk grekisk gravrelief*, och den 5 december pratade Kristian Göransson om *Poseidons vrede. Jordbävningar under antiken*. (Det sistnämnda ett samarrangemang med Svenska Istanbulinstitutets Vänner.) Slutligen hölls en halvdag om *Antiken på svenska* den 20 januari där översättare och kritiker diskuterade översättningar från de klassiska språken, ett samarrangemang med Athenvännerna och Medelhavsmuseets vänner. Jan Stolpe talade om att översätta Platon, Ingela Nilsson om att översätta den antika grekiska romanen, och Lars-Håkan Svensson om att göra antik vers ny och spännande. Rebecka Kärde och Malte Persson diskuterade översättningskritik modererat av Moa Ekblom, Eric Cullhed använde sig av AI för att tolka Vergilius, och Anna Blennow berättade om sitt pågående projekt om Ingvar Björkeson. En session om metrik avslutade dagen, där bland annat John Swedenmark och Niklas Haga fördjupade sig i hexametern. Dagen var slutsåld och fullsatt, och kommer bli en antologi. Skåneavdelningen höll under året fem möten med föreläsning(ar) följda av samkväm. Våren inleddes av Fanny Kärve som talade om *Have. På tur bland romerska ingångsmosaiker i Pompeji*, baserat på doktorsavhandlingen från 2022. I mars bjöds två nya doktorander in för att tala

om ämnena för deras masterprojekt, tänkta att bilda avstamp för doktorsavhandlingen. Olivia Peukert Stock (latin) berättade om *Pro Iuppiter! A study of the use of oaths, curses and prayers in Roman comedy*, Caroline Elisabeth Fisker (antikens kultur och samhällsliv) om *Årestatyer i Herculeum under stadens sista århundrade, före vulkanutbrottet 78 e.Kr.* Därigenom hoppas Skåneavdelningen kunna locka yngre med anknytning till institutet att bli medlemmar i föreningen. Vid årsmötet den 24 april föreläste Lars Karlsson om *Etruskernas tidiga historia och deras ursprung i den pelasgiska folkgruppen i Grekland*. Föreningens ordförande Moa Ekblom var på besök i början av hösten och talade om *Urbem praeclarum stau: drottning Dido som statsman under antiken*. Sist ut blev Kjell Aage Nilson, som bl.a varit utgrävningsarkitekt för grävningarna vid Castor och Pollux-templet på

Forum romanum och i Nemi. Han berättade om *Vår arkitekts arv från antiken* utifrån boken "Har du sett oss? Malmös arv från Antiken". Västsvenska avdelningen har haft tre sammankomster 2023 för medlemmarna: i mars hade vi besök av institutets direktör Ulf R. Hansson som talade om Philipp von Stochs topografiska atlas från 1730. Beroende på en rad olyckliga omständigheter fick årsmötet 2023 skjutas upp från maj till i början av oktober då föreningens kassör Anders Dahlgren, tillika doktor i konstvetenskap och arkitekt, talade om *Klassisk arkitektur: igår, i Göteborg, imorgon*. Årets sista sammankomst ägde rum i slutet av november då vi gästades av professor emeritus Lars Karlsson, från Uppsala universitet. Han talade om etruskernas tidiga historia och relationen till pelasgerna i Grekland. Föredraget följdes av en lättare måltid med jultema. Samtliga pro-

grampunkter under 2023 har varit välbesökta och medlemmarna har uttryckt sin glädje över att verksamheten, efter pandemin, har kunnat återupptas med viss regelbundenhet.

Romhorisont och hemsidan

Vidare kom nr 78 av *Romhorskiont* ut i juni. Publikationsintervallet kommer att ändras, den kommer framöver komma i januari/februari och september/oktober. Det är för att det har varit svårt att hinna med för skribenter och redaktörer att få färdigt texter och tidning precis innan jul och innan sommaren. Andra nydaningar är att hemsidan har blivit mera aktiv. Nyheter, evenemang, information och texter kommer att läggas ut där. Vi undersöker även möjligheten att på hemsidan lägga upp ett arkiv med de tidigare numren av *Romhorisont*.

| Moa Ekblom

Stiftelsen Familjen Rausing

Styrelse

- Ordförande: Finn Rausing
- Revisorer: Håkan Olsson Reising, Paolo Tagliazucchi, Fabrizio Paglino
- Sekreterare: Ulf R. Hansson
- Övriga styrelsemedlemmar: Kristian Göransson, Paolo Liverani, Giancarlo Poli, vakant
- Styrelsens sekretariat: Stefania Renzetti

Vid sammanträdet 5 oktober beviljades forskningsanslag till följande projekt:

- *The Missing Link Part II: Etruscan Bridge Construction and Settlement Dating in San Giovenale*

- *Spaces of the Anthropocene: Troy Across Cultures and Time, a workshop*
- *Etruscan Cities: Fiesole and Orvieto*
- *The Early Reception of Aristotle's Philosophy of Action: The Magna Moralia*
- *Trajectio Sacra Moneta Peregrina: The Path of the Imperial Travelling Mint*
- *Travel Literature in the Age of Liberty: Swedish Images of Italy*
- *Religious Practices and Transhumans in Etruscan Contexts*
- *Material Collection and Planning of the Digital Infrastructure on Ancient Horse Medicine at Istituto Svedese*

- *Italia da salvare: Cultural Environmentalism in Postwar Italy*
- *Spinning and Weaving Tools: Textile Technology at Etruscan Acquarossa and San Giovenale*
- *The Neapolitan Horse: The Horse that Became Symbol of a Kingdom*
- *Swedish Architecture and the Italian Tradition*
- *Fortunes and Misfortunes of Roman Conquest, or The Female Conquered and Civilized: New Aspects on Personifications of Cities, Territories and Peoples in the Triumphal Imagery of the Roman Empire*
- *Life Near Death: A Comparative Study of Cultic Topography in Demeter Sanctuaries*

Stipendiaternas redogörelser

JOACIM SEGER (Arkeologi) Imagines Clipeatae: Framing Memory in the Roman World

Under en åtta månaders period mellan november 2022 och juni 2023 hade jag den stora förmånen att få spendera min tid som

storstipendiat i arkeologi på det svenska institutet i Rom. Min tid på institutet har varit väldigt givande för min doktorsavhandling i Antikens kultur och samhällsliv (Lunds universitet) som behandlar de romerska porträttsköldarna som går under den latinska benämningen *imagines clipeatae*. Under min vistelse låg fokuset

Joachim Seger studerar imagines clipeatae.

på biblioteksstudier och materialinsamling där institutets närhet till både arkeologiska museer och siter möjliggjorde att jag kunnat dokumentera stora delar av studiematerial-et som jag nu håller på att bearbeta. Institutet har således utgjort en viktig resurs att tillgå och har varit ovärderlig för framskridandet av mitt avhandlingsarbete. Genom institutets nära kontakt med de andra utländska instituten har institutets redan imponerande biblioteksresurser tillsammans med de andra institutens varit nästintill oändliga vilket har bidragit till att jag kunnat fördjupa mig ordentligt i ämnet.

Under min tid på institutet deltog jag aktivt i institutets seminarieverksamhet, konferenser och workshops och med möjligheten att delta på liknande evenemang på de andra utländska instituten har goda möjligheter till nätverkande således utgjort ett viktigt inslag under min vistelse. Under våren hade jag även möjligheten att presentera min avhandling på både det svenska institutet och på American Academy in Rome inom AIAC.

Jag har också haft goda möjligheter att utveckla mina akademiska kompetenser på institutet där undervisning utgjort en viktig del under min vistelse. Under hösten fick jag möjlighet att delta på en längre exkursion till Etrurien genom kursen Etruskiska möten där jag undervisade tillsammans med institutets forskarlektor Hampus Olsson. Under våren fick jag även undervisa på ett flertal moment på den arkeologiska kursen. Under den arkeologiska kursen var jag bland annat delaktig under en längre exkursion till Kampanien.

Jag själv gjorde även egna exkursioner till bland annat Florens, Spoleto, Narnia, Baiae och Benevento för att dokumentera material. Jag vill här även rikta ett tack till en av mina medstipendiater som deltog på några av dessa exkursioner och som med sina fantastiska språkkunskaper varit mig behjälplig under hela min vistelse i Rom. Att få möjligheten att bo på institutet under en längre tid tillsammans med andra stipendiater inom ämnena så som arkitektur, konsthistoria och filologi har inte bara berikat mina studier utan även berikat min tid på institutet och jag är tacksam för den kamratskap och goda stämning som mina medstipendiater har bidragit till.

Avslutningsvis vill jag tacka institutets fantastiska personal som har gjort min tid på institutet både trivsamt och minnesvärd och som har varit en stor hjälp med att införskaffa tillstånd till att besöka olika bibliotek, museum och mer svårtillgängliga museisamlingar. Stort tack!

AGNES VENDEL (Filologi) Pointed Words - Shared Worlds? Hyperbaton and Common Frames of Reference in Cicero's Orations

Jag innehade storstipendiet i filologi under läsåret 2022-23. Under året som storstipendiat ägnade jag mig åt forskning kopplad till min doktorsavhandling i latinsk språkvetenskap vid Universitetet i Cambridge, Storbritannien. Projektet rör hyperbaton - ett språkligt fenomen där ord som hör ihop från ett syntaktiskt perspektiv inte står bredvid varandra i satsen, utan separeras av andra ord. I min forskning har jag försökt få en bättre förståelse för när och varför detta förekommer. Eftersom det inte finns några modersmålstalare att tillfråga, har jag utgått från stora mängder lingvistiska data som jag har analyserat både kvantitativt och kvalitativt. Bland annat har jag undersökt hur den latinska ordföljden påverkas av kommunikativa och kontextuella faktorer.

Jag har nu precis färdigställt och skickat in min avhandling och väntar på examinationsdatum. Tiden på institutet var mycket värdefull och produktiv för att avancera i arbetet. Under året skrev jag tre kapitel till avhandlingen, samt två artiklar, vilka båda nu har accepterats för publicering.

Utöver arbetet med avhandlingen höll jag föredrag vid två konferenser: "What Kind of Latin is That? The Place of Hyperbaton in Latin Prose" på *Conference of the Classical Association*, Cambridge, England, och "Long-distance Hyperbaton: A Case Study Based on Cicero's Orations" på *International Colloquium of Latin Linguistics*, Prag, Tjeckien. I november 2022 höll jag även ett föredrag på institutet med titeln "Pointed Words - Shared Worlds? Hyperbaton and Frames of Reference in Cicero's Oratory", där jag presenterade en del av den forskning som jag arbetade med under tiden på Svenska Institutet.

Svenska institutet i Rom har kunnat erbjuda en fantastisk arbetsmiljö, där tillgången till en egen arbetsplats har varit mycket värdefull för effektiviteten i arbetet. Det har varit till stor hjälp att jag kunde få de böcker som jag behövde till min forskning inköpta. Det har också varit till stor nytta att kunna använda de samlade biblioteksresurserna hos de nationella institutet i Rom: jag har särskilt ofta besökt det tyska arkeologiska institutet, där jag har hittat många artiklar som jag länge har letat efter, men inte kunnat få tillgång till någon annanstans.

Det har även varit värdefullt att kunna vistas i Rom och speciellt att besöka forum och kurian, där de flesta av de tal som mina texter återspeglar uttalades, och att få en bättre uppfattning av hur de miljöerna såg ut under det första århundradet före vår tid.

Agnes Vendel presenterar sin forskning på ICLL i Prag.

Slutligen har det varit roligt och givande att vara en del av den tvärvetenskapliga forskningsmiljön på institutet. Det har varit ett bra sätt att vidga mina horisonter och få förklara min forskning för en mindre specialiserad publik, samt med det stora antikenrelaterade utbudet av forskningsseminarium att ta del av på de andra forskningsinstitutionerna i Rom.

VINCENT DUMAY (Arkitektur) Anatomy of Ruins: Inspiration for Modern Earth Construction

Mot bakgrund av den globala uppvärmningen och förlusten av biologisk mångfald bör arkitekter utforska lösningar för att bygga med lägre miljöpåverkan. Sedan den industriella revolutionen har arkitekturen successivt övergett traditionella byggmaterial till förmån för lösningar som kräver mindre arbete och erbjuder högre teknisk prestanda, som betong och stål. Tillverkningen av dessa material orsakar ungefär tio procent av växthusgasutsläppen. Därför är det nödvändigt att utforska alternativa lösningar som använder naturliga resurser och kräver så lite bearbetning som möjligt, såsom sten, halm och jord. Jord är ett av de äldsta byggmaterialen, som har använts överallt runt om i världen, men som blev bortglömt och associerat med fattigdom, men som nu återigen får uppmärksamhet eftersom det erbjuder många fördelar: det är rikligt, lokalt, och återvinningsbart.

Min vistelse ägde rum på institutet mellan oktober 2022 och januari 2023. Under den tiden arbetade jag med att utforska jord som ett byggmaterial och hämtade inspiration från antika ruiner för att skapa ett arkitektoniskt verk. Arbetet ses snarare som ett pågående konstnärligt projekt än som akademisk forskning.

Den första delen av utforskningen tog form av fältstudier bland tillgängliga ruiner i Rom och dess närhet, såsom Forum Romanum, Hadrianus villa, Via Appia Antica, templet i Paestum och Caracallas termer. Bland ruinerna har jag särskilt varit intresserad av att studera hur material bryts ner över tid och hur detta kan ge insikter om materialegenskaper och design. Tillsammans med arkitekten Aron Fidjeland (SV) skapade jag en serie fotogrammetriska bilder av delar av ruinerna för att belysa det som har förfallit sedan byggnadstiden. En intressant aspekt har också varit att studera de lösningar som arkeologer har tagit fram för att förhindra ytterligare förfall, såsom proteser.

För att överföra inspiration och tankar om jordarkitektur valde jag att fokusera på kolonnen. Kolonnen är det minsta arkitektoniska elementet och erbjuder därför en lätt möjlighet att testa olika former och uttryck. Den formella undersökningen ledde till ritningar och därefter modeller, utförda i jord.

En ytterligare dröm var att dessa experiment skulle kunna förverkligas och ge möjligheten att bygga i stor skala. Tillsammans med landskapsarkitekten Baptiste Wulschleger (CH/FR) utformade jag trädgårdar som inkluderar jordkolonner bland frodig, fritt växande vegetation. Två projekt valdes ut genom trädgårdsfestivals utlysningar, och från och med december fick jag veta att jag skulle kunna bygga en trädgård under våren i Amiens, norra Frankrike, i ett vackert naturreservat i träskområdet, samt en annan trädgård i Métis, längs St. Lawrencefloden i Kanada. Efter min vistelse i Rom, som utgjorde en förlängning, ägnade jag våren åt att driva och bygga båda trädgårdarna. "Tre kolonnens trädgården" fick priset "Ung Svensk Form 2024" och ska delta en

Vincent Dumay i biblioteket på SIR. Foto: Stefan Lopes

grupputställning som ska resa i hela landet under 2024. Jag är djupt tacksam till kommittén som har litat på mitt projekt. Detta har varit en unik möjlighet att ge rum och tid för att börja utforska de fantastiska möjligheter som jorden som byggmaterial erbjuder. Jag är mycket tacksam för arkeologerna som har välkomnat mig i deras laboratorium och som har lett till mycket lärorika utbyten. Slutligen vill jag personligen tacka Ulf R. Hansson, Sabrina Norlander Eliasson, Maria Oen och Hampus Olsson för deras stöd till mitt arbete samt resten av institutets personal för deras varma välkomnande.

CHRISTOPHER LANDSTEDT (Lerici-stipendiat) Carl Fredrik Sundvalls studievistelse i Rom 1788-91

Forskningsprojektet som beviljades av C.M. Lericistiftelsen syftade till att studera arkitekten Carl Fredrik Sundvalls (1754-1831) utbildningsresa till Rom 1788-1791. Resultatet av undersökningen avses publiceras i artikelform i en vetenskaplig peer reviewed-granskad tidskrift.

Innan ankomsten till Rom hade Carl Fredrik Sundvall studerat fem år i Paris. Därigenom följde han en bildningsresa, vilken vid tiden närmast kan beskrivas som en praxis där de två städerna syftade till att utveckla arkitekternas förmågor och kunskaper utifrån vad man uppfattade som respektive styrkor i metropolernas byggnadshistoria. Redan innan avresan till Paris hade Sundvall erhållit en solid utbildning. Han var systerson till arkitekten Carl Fredric Adelcrantz, vilken sörjde ekonomiskt för sin syster och hennes fyra barn efter att Sundvalls far hastigt gått bort. Adelcrantz blev även Sundvalls lärare och kom att utforma en gedigen och konkurrenskraftig utbildningsbana för systersonen. Avgörande för både utbildningen och karriären var den åtta år långa studieresa Sundvall företog med start 1783. Resan genomfördes inte med stipendiemedel utan åter med ekonomiskt bistånd från Adelcrantz som även bidrog med sitt omfattande kontaktnät. I Rom deltog Sundvall i arkitekturundervisningen vid den Franska konstakademien där han ingick i kretsen kring Jacques Charles Bonnard (1765-1818) och Jean-Jacques Tardieu (1765-1830), vilka innehade första respektive andrapriset av *Grand Prix de Rome*. Sundvall studerade och umgicks även i den koloni av svenska konstnärer och arkitekter som hade etablerats i Rom. Undersökningen har visat att Sundvall redan innan ankomsten till Rom hade en tydlig idé om vad han avsåg att studera. Valet av städer han besökte förstärker tesen om att han främst äm-

nade att fortbilda sig inom renässansens och antikens byggnads- och ingenjörskonst. Såväl detaljerade ritningar som dokumenterande skissmaterial visar att han lade särskild vikt vid planer, fasader och ornamentik. De tankar och den argumentation Sundvall ger uttryck för i sin arkitekturteoretiska skrift *Om nyttan af den antika stilen i byggnadskonsten, i synnerhet för Sverige* i Vetenskapsakademiens handlingar från 1821, återspeglar i hög grad de byggnadsverk han avbildade under den treåriga sejouren i Italien, tydligt indikerande studieresans formativa påverkan på arkitekten Sundvall.

Stipendieredogörelse

En vecka efter genomförd disputation påbörjades stipendievistelsen vid Svenska institutet i Rom den 1 april 2023. Under våren och fram till sista juli ägnades den mesta forskningstiden till bearbetning av redan insamlat material och efterforskningar om Sundvalls studier, resrutter och yrkesmässiga förehavanden. Spåren av Sundvalls samröre med medlemmar av den Franska konstakadmien var färre än förväntat på L'Accademia di Francia a Roma/Villa Medici, något som delvis kan förklaras av att Sundvall inte var en officiell medlem eller stipendiat, utan att han studerade och umgicks med akademiens medlemmar på eget initiativ. Evidensen till kartläggningen av hans rörelsemönster, studieobjekt och umgängeskrets i professionellt hänseende söktes istället i hans egna samt andras brev och dagböcker. I detta hänseende har Bibliotheca Hertziana samt Svenska institutets bibliotek och magasin varit synnerligen viktiga. Ett stort tack till institutets bibliotekarier Astrid Capoferro och Federica Lucci för alla värdefulla råd och litteraturtips. När institutet var sommarstängt i augusti arbetade jag vidare med projektet i Stockholm. I Nationalmuseums samling av konst på papper finns ett rikt material av Sundvalls hand bestående av främst ritningar och skisser, varav omkring cirka 200 inventarieförda verk är utförda under de tre år han vistades i Italien. Tillbaka i Rom ägnades en stor del av de återstående två månaderna av stipendiet till att identifiera och bearbeta det fotograferade ritningsmaterialet.

Jämte forskningsprojektet spenderades viss tid under hösten till undervisning. Ett särskilt tack till institutets vicedirektör Sabrina Norlander Eliasson för förtroendet att få gästföreläsa på

tre separata moment under den konstvetenskapliga kursen hösten 2023. Studenternas aktiva deltagande, initierade frågor och diskussioner under föreläsningarna i Pantheon, San Pietro in Vincoli (Julius II:s gravvård) och Santa Maria degli Angeli e dei Martiri var tankeväckande och intressanta. Den 24 oktober höll jag en öppen föreläsning i institutets auditorium med titeln: Carl Fredrik Sundvall - Studies in Rome 1788-1791. Föredraget gick även att följa via Zoom. Tillfället gav möjlighet att presentera, diskutera och få respons på det pågående artikelarbetet. För förtroendet och de möjligheter stipendiet har inneburit tackar jag i uppriktighet C.M. Lericis stiftelse. Avslutningsvis vill jag rikta mitt innerligaste tack till direktör Ulf Hansson med personal samt de andra stipendiaterna och forskarna verksamma vid institutet under den aktuella perioden.

ANTONIOS PONTOROPOULOS

(Gihls storstipendium)

Brev och representationer av kulturella identiteter i Alexanderromanen: senantika receptioner

Jag är klassisk filolog och litteraturvetare. Under de akademiska åren 2022-2023 har jag varit postdoktor och storstipendiat (Gihls fond) på Svenska institutet för klassiska studier i Rom. Projektet med titeln "Brev och representationer av kulturella identiteter i Alexanderromanen: senantika receptioner" började september 2022 till juni 2023. Under september 2023-december 2023 har jag också tilldelats finansiering (Gihls fond) om ett mindre projekt som fokuserar mest på genusaspekter inom den grekiska versionen av *Alexanderromanen*. Mitt forskningsprojekt utforskar ett par fiktiva brev och deras representationer av kulturella identiteter i kontexten av den så kallade *Alexanderromanen*. Det här är ett tvärvetenskapligt projekt som kombinerar traditionella filologiska metoder (t.ex. intertextualitet och litterära traditioner) med genusvetenskap och kulturella studier. *Alexanderromanen* är en fikionaliserad biografi av Alexander den store; den har översatts till och omskrivits på flera olika språk, i olika historiska miljöer och litterära traditioner, från hellenistisk och bysantinsk grekiska till medeltida engelska och arabiska. Dessa Alexandertexter är konstruerade av olika litterära nivåer: fiktiva brev, reseberättelser, äventyr och heroiska berättelser. Syftet med detta arbete är att se hur epistolära texter och deras litterära motiv strukturerar textens kulturella överföring och reception i olika historiska och litterära miljöer. Genom att använda teoretiska begrepp av *text-networks* och *multiplicity of versions*, studerar jag hur dessa epistolära texter och deras litterära representationer av kulturella identiteter omskrivs i nya grekiska och latinska kontexter under senantikens. Jag fokuserar mest på brev som ingår i den s.k. β -recensionen från Bysans (500-hundratalet e.Kr.) och på en senantik text på latin, med namnet *De rebus gestis Alexandri Macedonis translatae ex Aesopo Graeco*, som tillskrivs Julius Valerius (400-hundratalet ef.Kr.). Under min vistelse och forskningsarbete

Antonios Pontoropoulos håller en föreläsning om sitt projekt i auditoriet på SIR.
Foto Hampus Olsson

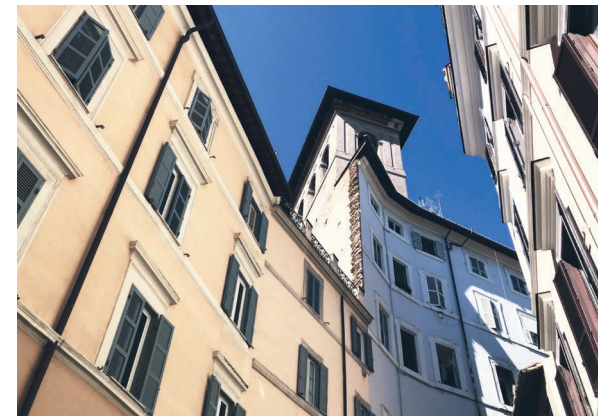
i Rom hade jag möjlighet att utforska olika litterära och språkliga aspekter av dessa texter (t.ex. handskriftstradition och studie i Vatikbiblioteket) och använda biblioteksnätverk av internationella instituten i Rom. Resultatet av projektet blev en monografi som ska bli publicerad med ett brittiskt förlag (Bloomsbury Academic) och även en vetenskaplig artikel.

CAMILLA ANNERFELDT (Gihls storstipendium)

The Unfinished Palaces of Rome

Under det akademiska läsåret 2022-2023 hade jag den stora glädjen att inneha Stiftelsen Gihls storstipendium för nio månaders forskningsarbete vid Svenska institutet i Rom. Under stipendiatperioden påbörjade jag mitt pågående postdoc-projekt *The Unfinished Palaces of Rome* vilket ämnar belysa det ofullbordade i Roms stadsbild. Staden beskrivs ibland som "a broken city" eftersom dess historiska stadskärna är full av ofullbordade palats och byggnader. Dessa kan kännas igen på sina sågkantade husgavlar vilka vittnar om att den initiala planen för byggnadsprojektet aldrig kom att fullbordas. Genom att studera dokument och kartor i Roms olika arkiv rörande ett urval av dessa ofärdiga palats ämnar jag försöka besvara vad som hände i respektive fall; varför färdigställdes aldrig dessa projekt? Enskilda palats har tidigare studerats inom den arkitekturhistoriska forskningen, men skälen till att olika byggnadsprojekt inte kom att fullbordas tas vanligtvis endast upp i förbigående. I stället har fokus för forskningen gällande stadsbilden i det tidigmoderna Rom framför allt legat på hur olika byggnader och monument - palats såväl som kyrkor och andra institutioner, men också tillfälliga byggnadskonstruktioner såsom triumfbågar - användes för att manifestera den sociala ställningen hos deras uppdragsgivare (privata såväl som institutionella), samt de värderingar som möjliggjorde performativitet av det slaget. Som ovan nämnt ämnar dock detta projekt belysa det ofullbordade i Roms stadsbild genom att fokusera på de byggnadsprojekt som inte kom att färdigställas, och är tänkt att resultera i en framtida vetenskaplig publikation.

Eftersom projektet påbörjades hösten 2022 ägnade jag mig inledningsvis främst åt att kartlägga det tidigare forskningsfältet genom litteraturstudier i institutets bibliotek samt på Bibliotheca Hertziana. Därefter kunde jag göra ett första urval av palats att studera samt påbörja insamlandet av arkivmaterial i Archivio di Stato di Roma. Den 9 maj presenterade jag projektet under ett Open Lecture vid SIR och på Zoom. Under stipendiatperioden arbetade jag även löpande med andra forskningsprojekt, bland annat med publikationen av min avhandling, *Clothing and Identity in Early Modern Rome*, med planerad utgivning på Bloomsbury Academic 2024. Den 13 oktober 2022 höll jag i ett forskningsseminarium vid SIR under vilket jag presenterade min forskning gällande lyxförordningar i det tidigmoderna Rom. Seminariet var baserat på min artikel "Sumptuary Legislation in Early Modern Rome: An Exceptional Case?" vilken publicerades i *Römisches Jahrbuch der Bibliotheca Hertziana* vol. 45 (2022). Den 9-11 mars 2023 presenterade jag också min forskning vid *The Renaissance Society of America* (RSA) 69:e internationella konferens i San Juan, Puerto Rico. Avslutningsvis vill jag rikta ett varmt tack till direktör Ulf R. Hansson, vicedirektör Sabrina Norlander Eliasson och institutets personal, samt de andra stipendiaterna och forskarna

som var verksamma vid institutet under den aktuella perioden. Tiden som Stiftelsen Gihls storstipendiat vid institutet var oerhört givande och jag är väldigt tacksam för att jag gavs möjligheten att påbörja detta projekt.

Palazzo Tanari på
Via della Vetrina.
Foto: Camilla
Annerfeldt

ANNA BLENNOW (RJ gästforskare)

Vägarna genom det medeltida Rom

Min gästforskarvistelse, som ägde rum från december 2022 till maj 2023, finansierades av Riksbankens Jubileumsfond i den särskilda utlysning som gällde forskningsvistelser vid de svenska medelhavsinstituterna. Mitt projekt, "Vägarna genom det medeltida Rom", utgjorde delvis en fortsättning på projektet "Topos och Topografi. Staden Rom och guidebokens födelse", det tvärvetenskapliga projekt som Stefano Fogelberg Rota och jag ledde vid Svenska Institutet i Rom 2011-2016. Där studerade jag de äldsta, medeltida guidetexterna till staden Rom, framför allt handskriften Einsiedeln no. 326 från omkring år 800. I mitt gästforskarprojekt fortsatte jag att arbeta med medeltida topografiska textkällor, men också så kallade *Sylogae*, samlingar med avskrifter av latinska inskrifter. De äldsta *Sylogae* antas ha tillkommit under 600-talet, då även de tidigaste källtexterna över pilgrimsitinerarier genom staden Rom producerades. Jag arbetade också med de senantika så kallade Regionkatalogerna, topografiska beskrivningar av staden Rom i form av topografiskt ordnade listor på monument och platser. Genom att studera dessa olika texttyper i relation till varandra syftade projektet till att visa hur text och plats tillsammans formade det fysiska såväl som det imaginära Rom som medeltidens besökare upplevde.

Workshop - Textspår
av nordiska pilgrimer
i Rom

SVENSKA INSTITUTET I ROM
Via Omero 14 - 00197 Roma
info@isvroma.org
www.isvroma.org

